

1 Korin

Nəkwəkwə yame Pol rimnəkupan mirai ramvən kimi yəhuak minə apa Korin

Nəgkiarien kwakwə kape nəkwəkwə e 1 Korin

?Pa rimirai nəkwəkwə e? Aposol Pol iriu kwən kirik Sostenes kimirirai nəkwəkwə e.

?Kimirirai ramvən kimi pa? Kimirirai ramvən kimi nəməhuak minə apa Korin.

?Nimraghien rimnhawor pən iran mine ye nipig kimirirai? Korin in taon ehua kirik. Ikin aikin a, narmamə khapsaah khavəh kapəriə nautə mhauə mə narmamə tukhavəh nimrin. Korin in taon kirik yame in rhuvə pik ye provins a Akaea, yame raməmīr ye kantri a Gris. Mərig ye taon a, narmamə khapsaah kasəhuak kimi kughen eikuə minə; kini norien has minə kapəriə rehuə min ye taon a. Niməhuak a Korin, narmamə yamə mine pəh nien mə kwənəgəus kape Isrel khapsaah ikin. Pol rimavən ikin minə m-kisisər mirikakun niməhuak minə, kini mamrikakun niməhuak apa Korin ye nəriwəkien kafan yame ror kiraru kin, kimisəhuak pə pə əmə, kini taktakun ai norien has minə rimnamswin fam ye niməhuak. Narmamə tiksīn kasor norien has minə; kini tiksīn kamhavəh nətərigien yamə mine khapəh nisatuatukien. Kimisaiyoh Pol kin narimnar yamə mine iriə khapəh nharkun-huvəyen. Kini in rimirai nəkwəkwə e mhorpin naiyohyen kin kapəriə. Kini rimirai nəkwəkwə e mə tukrhajoun atuatur norien has yamə mine iriə tiksīn kimnator.

?Rimirai nəkwəkwə e tuk naha? Niməhuak apa Korin in raməmīr ye taon kirik yame norien has minə fam rimikuar aikin. Norien has minə a ramvən əmə ye niməhuak. Pol rimirai nəkwəkwə e mə tukrini-ərhav norien has yame niməhuak ramrəh-pikin, mine norien has pisin pisin. In rimini-pən tuk əriə mə tukshawor pən iran mine misəkeikei mharerig-pə tuk Kughen. Kini mhajoun əriə kin norien yame ratuatur mə narmamə tuksor mə iriə tukhauə narmamə kape Kughen minə.

Pol rimnokrən huvə irəriə

1 ¹Yo Pol, yame Kughen rimnokrən kin yo mirpen yo ye nərigien kafan mimə yo aposol kirik kape Yesu Kristo, yakamrai nəkəkəkə e kimru piautawə Sostenes. ²Nəkəkəkə e ramvən kimi nəməhuak minə kape Kughen apa Korin, kimiə narmamə yame Kughen rimnətu karin əmiə mə kafan minə mə taksofugin-pən ye Yesu Kristo. Kini mokrən kin əmiə mə kafan minə, kimiə mine nəməhuak yamə mine kisarə ikin pisin pisin minə naksəhuak kimi Yesu Kristo Yermaru kapətawə, yame in Yermaru kapətawə fam. ³Pəh Rimtawə Kughen mine Yesu Kristo Yermaru kapətawə, tukwautə-pre kin nihuvəyen mine nəmərinuyen kimi əmiə.

Pol rimini vi vi Kughen ye nəhuakien

⁴Nipig minə fam yakamni-pən tuk Kughen mə rikik ramagien tuk əmiə meinai naksofugin-pən tuk Yesu Kristo, ror pən rautə-pre kin kafan nihuvəyen kimi əmiə. ⁵Rimnautə-pre kin kafan nihuvəyen mə tukrehuə tuk əmiə ye norien minə fam, mor əmiə mə takharkun huvə nar kini mhani-ərhav nəgkiarrien kafan. ⁶Rimnor məkneikin meinai nimisəm mə nəvsaoyen kin Kristo yame yimnhani-ərhav-pre tuk əmiə in nəfrakisien. ⁷Ror məkneikin mə nipig nakasərer mamhawhin nuəyen kape Yesu Kristo Yermaru kapətawə, nakhapəh nisakəkəkəyen kin nəsaninien kirik kape Nanmin Kafan tuk norien wok kafan. ⁸Kini In tukror əmiə naksərer tim tim misəriaji-pən nipig yame tukror infamien, mə tukpəh nəm-pəniyen nar has kirik irəmiə ye nipig yame Yesu Kristo Yermaru kapətawə tukrirerig-pə min iran.^a ⁹Kini Kughen tukror nar e kimi əmiə meinai nipig m-fam In ramor kafan nəgkiarrien. In Kughen yame rimnokrən kin əmiə nakhaue kirikianə kimiə Tini Yesu Kristo Yermaru kapətawə.^b

Nəməhuak minə kimisəwhai əriə minə

¹⁰Piak minə mine nowinik minə, yakamaiyoh skai əmiə ye nhag Yesu Kristo Yermaru kapətawə mə kimiə m-fam takasərig əmiə, mhapəh nisorien mə nətərigien kirik tukruə meikus kwhen kapəmiə; kini məriɡ takhaue əfrakis misor kirikianə ye nərigien mine ye rikin kirikianə.^c ¹¹Piak minə mine nowinik minə, yakamni-pre məkneikin meinai yorwok tiksın kape pian e Kloe kwənhani-əsah-pə ta iran mə kimiə nakasotgoh pik. ¹²Niprai nəgkiarrien yame yakamni ror məkneikin: Kimiə tiksın kamhani mhamə, “Kimawə yakamhakwasig kin Pol,” məriɡ tiksın kamhani mhamə, “Kimawə yakamhakwasig kin kwən a Apolos,” kini tiksın kamhani mhamə, “Kimawə yakamhakwasig kin

^a 1:8 1 Tes 3:13; 5:23 ^b 1:9 1 Tes 5:24; 1 Jon 1:3 ^c 1:10 Fil 2:2

Pita,” kini tiksin kamhani mhamə, “Kimawə yakamhakwasig əmə kin Kristo.”^{d e 13}?Rikimiə raməsik mə ta mə nakharkun niseikus-eikusien məkneikin kuwhen kape Kristo, uə? ?Nakha mə ta mə yo e Pol yimnəker ye nai kamarkwao kin tuk əmiə uə? Nīkam, pa rimə kimnor baptaes irəmīə ye nhagik. ¹⁴Yo yakamni vi vi Kughen meinai yimipəh norien baptaes irəmīə kirik; mərig yimnor baptaes əmə ye kwəwə mir a Krispas mine Gaeas.^{f 15}Rikik ragien məknakin meinai yermamə kirik to ripəh niniyen mə kimnor baptaes iran ye nhagik. ¹⁶!Ah! Yimnəru-kin, yimnor baptaes min ye Stefanas mine kafan minə. Mərig yaknəru-kin ta mə yimnor baptaes ye kimiə kirik min uə nīkam.^{g 17}Niprai nəgkiarien minə e ramni mimə Kristo rimipəh nher-pəyen kin yo mə jakor əmə baptaes ye narmamə, mərig rimnher-pə kin yo mə jakni-ərhav nəvsaoyen huvə. Kini jakpəh nini-ərhav-əmə-yen nirkunien kape yermamə meinai yakpəh norkeikeiyen mə tukor əruvəruvə nəvsaoyen kin nimhəyen kape Yesu Kristo ye nai kamarkwao kin.

Kristo rimnor əpu nirkunien mine nəsaninien kape Kughen

¹⁸Ror məkneikin meinai narmamə yamə mine kasəri-pən swatuk yame ramvən ye nap ehua, rikiriə raməsik mə nəvsaoyen kin nimhəyen kape Yesu Kristo in nəgkiarien ətəwao. Mərig kitawə e yame Kughen rimivəh miragh ətawə, rikitawə raməsik mə nəvsaoyen e ramhajoun-pən nəsaninien kape Kughen^{h 19}meinai Nəkwəkwə kape Kughen ramni mə,

“Yo jakoriah əgkap nirkunien kape narmamə yamə mine kharkun pīk nar;

kini mətəpig kin nirkunien kape narmamə yame nirkunien kapəriə rehuə.”

(Aes 29:14)

²⁰?Narmamə yamə mine kharkun nar iriə hiə? ?Nəmhajoun kape loa iriə hiə? ?Narmamə yame kharkun huvə swatuk kape nəgkiarien iriə hiə? Kharkək, meinai Kughen rimnor nirkunien kape tokrei tanə rimauə ye nətəwəoyen.^{i 21}Ror məkneikin meinai ye nirkunien kape Kughen, rimnor mə narmamə kape tokrei tanə e tukhapəh nharkunien In ye nərigien kapəriə. Mərig Kughen rimnor mə nəgkiarien kapətawə yame narmamə kape tokrei tanə kamhani mhamə in nəgkiarien ətəwao, tukrivəh miragh narmamə yamə mine kamhani nəfrakisien iran.^{j 22}Nəmə Isrel kamhani əmə nəfakisien tukmə kisəm nīmtətien kirik kape Kughen; kini narminə Gris kamhani əmə nəfrakisien ye nəgkiarien yame in raməri-pən kapəriə

^d 1:12 Swatuk pisin kirik tuk nukreikinien nəgkiarien ye v. 12 in e: Kimiə tiksin kamhani mhamə, “Kimawə yakamhakwasig kin Pol,” mərig tiksin kamhani mhamə, “Kimawə yakamhakwasig kin kwən a Apolos,” kini tiksin kamhani mhamə, “Kimawə yakamhakwasig kin Pita.” Mərig səm-ru, yo, yakamkwasig əmə kin Kristo.

^e 1:12 Wok 18:24-28; 1 Kor 3:4 ^f 1:14 Wok 18:8; Rom 16:23 ^g 1:16 1 Kor 16:15

^h 1:18 Rom 1:16 ⁱ 1:20 Job 12:17; Aes 19:12; 33:18; 44:25 ^j 1:21 Mat 11:25

nirkunien. ²³Kini nīpig kītawə kamhani-ərhav nimhøyen kape Yesu Kristo ye nai kamarkwao kin, nəgkiarien kapətawə in rəmhen kin kapier ye swatuk yame ramor nəmə Isrel kisapitətər iran, kini nəmə Gris khamə in nəgkiarien ətəwao.^k ²⁴Mərig narmamə yame Kughen rimmokrən kin əriə, nar apnapig mə iriə nəmə Isrel uə nəmə Gris, kamhani mhamə Nəvsaoyen Huvə kape Yesu Kristo ramhajoun mə nirkunien mine nəsaninien kape Kughen rehuə, meinai In rimmher-pə kin Kristo.^l ²⁵Ror məkneikin meinai norien kape Kughen yame narmamə kape tokrei tanə kisəm-pən mə in norien ətəwao əmə, nirkunien rarə iran rapita nirkunien kape narmamə. Mine norien kape Kughen yame narmamə kape tokrei tanə kisəm-pən mə nəsaninien kafan rikək, kafan nəsaninien rehuə pik rapita nəsaninien kape narmamə.^m

²⁶Piak minə mine nowinik minə, rikimiə tukraməkeikei maməsik mə kimiə narmamə hawor minə nīpig Kughen rimmokrən kin əmiə. Kimiə khapsaah, narmamə kape tokrei tanə kimisəm əmiə khamə nakhapəh nharkun-huvəyen nar kirik; kini mhapəh nhavəhyen nəsaninien; kini pəh nien mə kimiə nīpnəti nəmasur minə tiksın.ⁿ ²⁷Mərig Kughen rimirpen narmamə yame narmamə kape tokrei tanə kamhani mhamə kaseno-eno mə tukror auris əriə yamə mine khamə ta mə kharkun nar; kini mirpen narmamə yame kapəriə nəsaninien rikək ye tokrei tanə e mə tukror auris narmamə yamə mine kapəriə nəsaninien rehuə ye tokrei tanə. ²⁸In rimirpen narmamə tiksın yame narmamə kape tokrei tanə kasəm-pən əriə mə iriə narmamə apnapig əmə, mirpen narmamə yamə mine narmamə kape tokrei tanə khapəh nisorkeikei-pikien əriə. Rimirpen narmamə tiksın yame narmamə kasəm-pən əriə mə iriə narmamə apnapig əmə tiksın, mə tukror narimmnar tiksın yame narmamə kape tokrei tanə kasəm mə iriə nar huvə tiksın, tukhauə misor nar apnapig kin. ²⁹Rimmor məknakin mə narmamə to khapəh nisəgkiar-ausitien ye nimir Kughen.^o ³⁰Kimiə nimmhauə kirikianə kimiə Yesu Kristo rəri-pən nərigien kape Kughen. Kini Kristo rimauə rəmhen kin nuknei nirkunien kapətawə. Ye norien yame Kristo rimmor, Kughen rimmor ətawə kisatuatuk ye nimir, kini mətə karin ətawə mə kafan minə, kini mivəh miragh ətawə.^p ³¹Ror məkneikin, tukrəmhen əmə kin nəgkiarien yame Nəkwəkwə kape Kughen rimiini mimə,

“Yermamə yame raməgkiar ausit, pəh tukrəgkiar ausit əmə tuk nar yame Kughen Yermaru rimmor kimin.” (Jer 9:24)

2 ¹Piak minə mine nowinik minə. Nīpig yimauə tuk əmiə, yimini-ərhav nəgkiarien kape Kughen.^q Mərig yimipəh nini-ərhavyen ye

^k 1:23 Rom 9:32; 1 Kor 2:14 ^l 1:24 Kol 2:3 ^m 1:25 2 Kor 13:4 ⁿ 1:26 Mat 11:25; Jem 2:5 ^o 1:29 Efes 2:9 ^p 1:30 Jer 23:5-6 ^q 2:1 Kopi akwas tiksın kape Niutestamen khamə, “Yimini-ərhav nəgkiarien kape Kughen yame in apa kupan rimmerkwaig.”

nægkiarieren ausit, uə ye norien yame narmamə kape tokrei tanə kamhani mhamə ramor əpu nirkunien kape yermamə. ²Nipig yimnamarə kitawə-m kimia, rikik rimnəsik mimə jakpəh niniərhav-pre-yen nar kirik, mərig yimini-ərhav-pre əmə Yesu Kristo tuk əmia, mine kafan nimhəyən ye nai kamarkwao kin. ³Nipig yimauə tuk əmia, kafak nəsaninien rikək, kini yimigin, mamətəmmimin.[†] ⁴Kini nipig yimini-ərhav kafak nægkiarieren ye nəvsaoyen huvə, yimipəh niniyən ye nirkunien kape yermamə, mine ye nivəhsi-pən-vəhsi-pənien kimi əmia tuk niviyən nərigien kapəmia. Mərig nipig yimnægkiar nimisəm nəsaninien kape Nanmin kape Kughen.⁵ ⁵Yimnor məknakin mə nhatətəyən kapəmia tukripəh nəgər-əməyən ye nirkunien kape narmamə, mərig tukrərer ye nəsaninien kape Kughen.

**Nanmin kape Kughen ramor əpu Nəvsaoyen
Huvə kape Yesu Kristo kimi ətawə**

⁶Mərig in nəfrakisien mə kimawə yakamhani-ərhav nægkiarieren kape nirkunien kimi narmamə yamə mine rikiriə ruəmruə, mərig pəh nien mə nirkunien kape narmamə taktakun mine, uə kape narmamə yamə mine kasarmaru irətawə e towei mine, yame tuk nipig kirik, iriə tukhauə narmamə apnapig əmə. ⁷Nikam. Kimawə yaksəgkiar ye nirkunien kape Kughen yame in apa kupan rimnaməmīr məniwən, meinai narmamə kimnhapəh nharkunien; kini Kughen rimini apa kupan kupan əgkəp mə nirkunien e In tukruə mivəhsi-pə nihuvəyən kimi ətawə. ⁸Narmamə yamə mine kasarmaru ye tokrei tanə e taktakun mine kwəseinein nərigien e kape Kughen, mərig to iriə kipiharkun, to kipihapəh nisəsik-pənien Yermaru kapətawə ye nai kamarkwao kin, yame In nuknei nihuvəyən minə fam. ⁹Mərig Nəkwəkwə kape Kughen ramni mə,
“Narmamə khapəh hanə nisəmien,
kini mhapəh hanə nisərigien,
Kini mhapəh hanə nharkunien
naha nhagin yame Kughen rimnor apnəpeinə iran kape narmamə
yamə mine kasorkeikei In.” (Aes 64:4)

¹⁰Mərig Kughen rimnor əpu nərigien a kafan kimi ətawə ye Nanmin Kafan. Kini Nanmin Kafan rirkun narimnar m-fam, kini mirkun min narimnar kape Kughen yame narmamə khapəh nharkunien. ¹¹Ror məknakin meinai narimnar yame yermamə ramətərig kin, in əmə in rirkun; yermamə kirik ripəh min nirkunien. Kini ye norien kirikianə əmə min, narimnar yame Kughen ramərig, Nanmin Kafan pisin əmə In rirkun. ¹²Pəh nien mə Kughen rimivəhsi-pə nətərigien kape narmamə kape tokrei tanə kimi ətawə, mərig rimivəh-si-pə Nanmin yame ramsi-pən tukun, mə kitawə tukharkun naha nhagin yame Kughen

[†] 2:3 Wok 18:9; 2 Kor 10:1 [§] 2:4 1 Tes 1:5

rimivəhsi-pə arnapig əmə kimi ətawə. ¹³In e nəvsaoyen huvə yame kimawə yakamhani, kini nirkunien kape narmamə ripəh nhajounien əmawə kin nəgkiarinen e; mərig Nanmin kape Kughen ramhajoun əmawə. Kini yakamhani-ərhav nəgkiarinen əfrakis kape Nanmin kape Kughen ye nəgkiarinen yamə mine kamhasi-pən tukun.

¹⁴Yermamə yame Nanmin kape Kughen rikək iran, to ripəh nivəhyen narimnar yame Nanmin kape Kughen ramhajoun ətawə kin, meinai raməm məknakin mə narimnar a nirkunien rikək tuk əriə. Kini to ripəh nirkunien narimnar yame Kughen ramhajoun ətawə kin meinai Nanmin kape Kughen əmə rirkun nasituyen ye narmamə tuk nirkunien narimnar kape Kughen. ¹⁵Kitawə yamə mine kamhavəh Nanmin kape Kughen kharkun nisəkirien norien minə; mərig narmamə arnapig minə kiseinein nəkir-əmhenien norien kapətawə ¹⁶meinai Nəkwəkwə kape Kughen ramni mə,

“Yermamə rikək yame ruirkun ta nətərigien kape Kughen Yermaru mirkun nhajounien In kin nar kirik.” (Aes 40:13)

Mərig kitawə kwənhavəh ta nirkunien kape Yesu Kristo.

Pol rimə tukharəh niseikusien kuwheh kape niməhuak

3 ¹Piak minə mine nowinik minə. Nipig yimnamarə kitawə-m kimia, yimipəh nəgkiarinen kimi əmiə rəmhen kin yame yakaməgkiar kimi narmamə yamə mine kharkun narimnar kape Kughen. Mərig yimnəgkiar kimi əmiə rəmhen kin yame yakaməgkiar kimi narmamə kape tokrei tanə, meinai kimia nimnhavəh pə pə əmə Yesu Kristo ye nimraghien kapəmiə. ²Nipig yimnhajoun əmiə, rəmhen əmə mə yakhavəhsi-pre nah kimi əmiə, mipəh nivəhsi-preyen nəviginien skai kimi əmiə. Meinai kimia nimnharəh nisəmhenien tuk nənien nəviginien skai. Kini taktakun ai, nakharəh hanə nisəmhenien tuk nənien, ³meinai norien kapəmiə rəmhen əmə kin norien kape narmamə kape tokrei tanə. Meinai kimia nakasor jalus, masotgoh kimi əmiə minə ramhajoun-pən mə norien kapəmiə rəmhen kin norien kape narmamə kape tokrei tanə. Naksəmhen kin narmamə arnapig əmə. ⁴Kimia kirik ramni mə, “Yo yermamə kape Pol,” kini kirik ramni mə, “Yo yermamə kape kwən a Apolos,” ramhajoun-pən mə norien kapəmiə in rəmhen əmə kin narmamə kape tokrei tanə.”

⁵Taksəm-ru. ?Apolos in pa? ?Kini yo pa? Kimru yakwəmhen əmə kin yorwok mir kape Kughen, yimiwasitu irəmiə tuk nhatətəyən ye Yesu Kristo. Kimru yimiwor əmə wok yame Yermaru kapətawə rimivəhsi-pə pisin pisin kimi əmru mə jakwor. ⁶Rəmhen kin yame yo yimisuv kweru nai, kini Apolos in raməkwi-əkwi kin nu, mərig Kughen In ramor

¹ 3:2 Hib 5:12-13; 1 Pita 2:2 ² 3:3 1 Kor 1:10-11 ³ 3:4 1 Kor 1:12

ramhaktə.^w 7Ror məkneikin mə yermamə yame ramsuv kweru nai, uə yermamə yame raməkwi-əkwi, in nar apnapig əmə; mərig Kughen pisin əmə ramor narimnar kamhamragh mamhakuə. 8Yermamə yame ramsuv, mine yame raməkwi, kiravən əmə tuk nar kirikianə əmə. Kini Kughen tukraməkeiki mərok əriu ye wok pisin pisin kapəriu. 9Kimru yorwok mir kape Kughen. Kini kimiə naksəmhen əmə kin nəsимien kape Kughen, uə nimə kape Kughen.^x

10Ye nihuvəyən yame Kughen rimnautə-pə kin kimi yo, yimivhirəkin huvə nihu nimə rəmhen kin yermamə yame rirkun huvə nivhirəkinien nimə. Kini narmamə tiksın khauə mharpin min nimə rhaktə. Mərig iriə m-fam tukasəkeiki misəm huvə wok kapəriə kape nivhirəkinien nimə, 11meinai to yermamə kirik ripəh nivhirəkinien nihu nimə kirik min yame ror pisin ye nihu nimə yame kwəvhirəkin ta, yame in e Yesu Kristo.^y 12Narmamə tiksın kamhahvirəkin nimə mharpin-pən yame kwəvhirəkin ta, mharvirəkin kin narimnar yame tukraməmir rerin, rəmhen kin gol mine silva mine kapier yame nimrin rhaktə. Kini narmamə tiksın kamhahvirəkin əmə narimnar yame raməmir kape nipig kwakwə əmə rəmhen kin nai mine nuwig mine nimar nikien. 13Kini tuk nipig kirik narmamə tukpisəm wok kapəriə mipiharkun, meinai nipig Yesu tukriperig-pə min iran, kapəriə wok tukhauə ye nikhakien. Kughen tukripiəkir əmhen wok minə kapəriə rəmhen kin yame kivəhsi-pən gol ye nap mə tukrhajoun mə rhuvə uə raha.^z 14Narmamə yamə mine Kughen raməm mə wok kapəriə rhuvə, rəmhen kin yame nap ripəh nəsien nimə kapəriə, tukhavəh kapəriə nərok. 15Mərig narmamə yamə mine Kughen raməm mə wok kapəriə rahas, rəmhen kin yame nap rimnəs kapəriə nimə, narimnar fam rimirkək. Kughen tukrivəh miragh əriə, mərig tuksəmhen əmə kin yermamə yame rəmap ta kin nimə yame nap raməs.

16?Nakharkun uə nikam, mə kimiə nimə kape Kughen, kini Nanmin kape Kughen ramarə irəmiə?^a 17Tukmə yermamə kirik ramoriah nimə kape Kughen, kini Kughen tukroriah min in, meinai nimə kape Kughen, in ramərhakə. Kini kimiə nimə e kape Kughen.

18Yermamə yame rikin raməsik mə in rirkun pik nar, tukramərig huvə in tamə reikuə atuk iran. Tukmə rimə tukrirkun nar əfrakis, tukraməkeiki mivəh nirkunien e yame narmamə kape tokrei tanə kamhani mə nirkunien rikək iran. 19Ror məkneikin meinai nirkunien kape narmamə kape tokrei tanə, Kughen raməm-pən mə in nətəwaoyen əmə. Rəmhen kin yame Nəkwəkwə kape Kughen ramni mimə,

“Narmamə yamə mine kharkun pik nar, kasor norien yame riko iko, mərig Kughen tukrivəhsi-pən narpinien kimi əriə.” (Job 5:13)

^w 3:5-6 Wok 18:4,11,27-28 ^x 3:8-9 Mat 16:27; Efes 2:20-22 ^y 3:11 Aes 28:16; 1 Pita 2:4-6

^z 3:13 1 Kor 4:5 ^a 3:16 1 Kor 6:19; 2 Kor 6:16

20 Kini mamni min mimə,

“Kughen Yermaru rirkun mə nətərigien kape narmamə yamə mine kharkun nar, in nar apnapig əmə.”

(Sam 94:11)

21 !Kini takhapəh nhavəhsi-haktə-min-ien nəməhuə minə kape niməhuak! Meinai Kughen rimivəhsi-pre narimnar fam kimi əmiə mə tukrasitu irəmiə. 22 In rimivəhsi-pre nəməhuə minə kapəmiə rəmhen kin yo, Pol, mine Apolos, mine Pita, mə jaksasitu irəmiə. Mivəhsi-pre fam narimnar ye tokrei tanə mə tukrasitu irəmiə. Nar apnapig mə nakwənhamragh uə nakwənhamhə, uə nar yame ruatərhav ai taktakun uə yame tukripitərhav tuk nīpig kirik, Kughen ravəhsi-pre fam narimnar mə tukrasitu irəmiə. 23 Kini kimiə kape Kristo, kini Kristo in kape Kughen.

**Nəməhuak minə Korin kamhavəh-si haktə atuk əriə
minə tuk norien kape Kughen yame kasor**

4 1 Ror məknakin mə narmamə tukasəkeikei mhavəh əmawə rəmhen kin yorwok minə kape Kristo yame Kughen rimnərhə-pə ye kwermimawə mə kimawə jaksor əpu nərigien kape Kughen yame rimnerkwaig kupan. 2 Kini narmamə yame kasarha tuk narimnar kape yeməhuə kirik tukasəkeikei masor huvə wok kapəriə mə nīpig yaməhuə kapəriə tukruə iran məm kapəriə wok, mīrkun niniyen nəfraksien irəriə.^b 3 Mərig tukmə kimiə uə narmamə pisin minə khamə tuksəm əmhen wok kafak, in nar apnapig əmə. Kini yo atuk to yakpəh nəm-əmhenien kafak wok. 4 Kafak wok, yakaməm mə ratuatuk əmə. Mərig nar a rīpəh nhajoun-pənien mə yo yakatuatuk. Yermaru əmə in rirkun nəm-əmhenien kafak wok. 5 Ror məknakin, takhapəh nis-haimirenien nəkirien narmamə, mamhawhin əmə nīpig Yesu Yermaru tukruə iran. In tukrəhi-pə narimnar yamə mine kaserkwaig ye nəpignəpien tukruə ye nikakien; kini mini-ərhav naha nhagin yame ramswiin yerki narmamə. Ye nīpig a Kughen tukrəgnəgin narmamə kirikianə kirikianə tuk narimnar yame kimisor.^c

6 Piak minə mine nowinik minə. Yakaməgkiar ye nīkarin kapəmrū Apolos mə takhavəh nirkunien ikin mhawhai əmiə iran. Kini tukmə nakhavəh nīprai nəgkiarien minə e, takasəkeikei misor əmə nəgkiarien yamə mine kwərai ta, mhəpəh nhavəhsi-haktəyen narmamə tīksin mə iriə kishaktə pik, mhəpəh nhavəhsi-əhuyen tīksin.^d 7? Rhawor e nakhamə ta mə kimiə nakshaktə rapita fam narmamə? Nirkunien minə fam yame nakhavəh misasitu kin ye narmamə, Kughen pisin əmə rimivəhsi-pre kimi əmiə. ?Mərig rhawor e nakasəgkiar ausit mhamə kimiə atuk naksor narimnar minə e?

8 Kimiə nakhamə ta mə nakwənhavəh fam ta nirkunien tuk Kughen. Nakhamə ta mə nakhapəh nisakwəkwəyen kin nar kirik yame ramsi-pən

^b 4:2 Luk 12:42 ^c 4:5 1 Kor 3:8 ^d 4:6 Rom 12:3

tuk Kughen. Nakhama ta ma nakwanhavah ta nehuayen ye narmaruyen kape Kughen, mhamama kimia naksehua misapita amawa. Ripi ma nakpihavah ta nirkunien maknenkin, kini kitawa-m kimia kipihavah ta nehuayen e, ripihua.⁹ Morig riphah norien maknen. Kimawa aposol minam kimawa ye tanam ama, ramhen kin yermama kirik yame ravah narpinien makneikin ma tukhopni in apa rusarhav ikin. Narmama minam fam ye tokrei tanam mine agelo minam ye neai kasam amawa ma nimraghien kapamawa tukrhawor pan iran mine.¹⁰ Narmama kisarig ma kimawa yama mine yakasofugin-pan tuk Yesu Kristo, yaksatawao. Morig kimia nakhamama ta ma nakharkun nar. Kapamawa nasaninien rikak, morig kimia nakhamama ta ma nasaninien kapamia rarar. Narmama kharaph nhasaiyen amawa, morig kamhasiai amia.¹¹ In e nfrakisien muam meriaji-pa taktakun mine, nikumha ramas amawa; kini yaksakwakwa, kini yakamhavah ye neipan matit, narmama kamhauh amawa, kini kapamawa nimam rikak.^e ¹² Kimawa atuk amam yakasor pik wok ye kwermimawa. Nipig kini-hah amawa, morig kimawa yakasahuak kimi Kughen ma tukrivahsi-pan nihuvayen kimi aria. Nipig narmama kasor ahas-pa kimi amawa, morig kimawa yaksarnapig ama.^f ¹³ Nipig narmama kamhani hah amawa, morig kimawa yaksagkiar huvam amam kimi aria. Meriaji-pa taktakun mine, narmama kasam amawa khamam kimawa yaksaha misamhen amam kin namkimikien kape tokrei tanam.

Tukasakeikei misari-pan norien kape Pol

¹⁴ Pah nien ma yakamrai nagkiarieren minam e ma jakor amia naksauris; morig yakamrai nagkiarieren minam e ma jaksig amia, meinai kimia kafak kwajikovam yame minam yakorkeikei pik amia.¹⁵ Kapamia namhajoun ripsaah yama mine kashajoun amia kin Kristo. Kini ripimam kapamia tata karin minam ten taosen kisasitu iramiam ye nhatatayen kapamia ye Kristo, morig kapamia tata atuatur kirikianam amam, in e yo, meinai yimnhajoun swatuk kape nimraghien rerin kimi amia nipig yimauam ramhen kin aposol kirik kape Yesu Kristo mini-arhav-pre navsaoyen huvam tuk amia.^g ¹⁶ Ror pan, yakamaiyoh skai amia ma taksari-pan kafak norien minam.^h ¹⁷ Ye norien e, yakamher-pre kin Timoti e yame yakorkeikei pik in ramhen kin kafak kwajikovam atuatur. In ramhatata tim tim ye Yesu Yermaru. In tukrhajoun min amia kin norien yame yo yimnari-pan ye nimraghien vi yame rimasi-pan tuk Yesu Kristo. Norien a yame yakamhajoun narmama kin ye nimahuak minam fam, apa ikin minam fam.ⁱ

¹⁸ Kimiam minam tiksini nakasausit, mhamama ta ma to yakpah nirerig-preyen tuk amiam matapig kin norien has kapamia.¹⁹ Morig pah nien ma

^e 4:11 2 Kor 11:23-27 ^f 4:12 Mat 5:44; 2 Tes 3:8 ^g 4:15 Gal 4:19 ^h 4:16 Fil 3:17

ⁱ 4:17 Wok 19:22

tuktu, yakamækeikei murə min məm əmiə, tukmə Yermaru rorkeikei. Mə jakərig-ru nəgkiar-ausit-ien yame kamhani, mə jakəm-ru mə kamhavəh əfrakis nəsaninien uə nīkam. ²⁰Meinai narmamə yame Kughen ramarmaru irəriə, pəh nien mə iriə narmamə kape nəgkiarien əmə; məriḡ iriə kamhavəh nəsaninien kape Kughen ye nīmraghien kapəriə.^j ²¹?Kini naksorkeikei naha? ?Mə jakurə məm əmiə yakuh əmiə? ?Uə jakurə məm əmiə masitu irəmiə ye norien huvə, meinai yakorkeikei əmiə?

**Tukmə yeməhuak kirik ramapir apnapəḡ pin tuk
nīpiraovin, tukamækeikei kher yerhav kin**

5 ¹Kimnəvsao kin kimi yo kimə yermamə kirik yerkimia rimnəkrəh kin piraovin kirik, mamor ye norien hah kirik yame rapita norien kape narmamə yame khapəh nisəhuakien. In e rimnəkrəh kin pian vi kape kafan tatə.^k ²!Məriḡ kimia naksausit mhamə nīməhuak kapəmiə in rhuvə rapita! Rhuvə pik mə taksəriḡ raha tuk təvhagə has yame yermamə a ramor, misher ye rhav kin ye nīməhuak kapəmiə. ³Nar apnapig yakpəh nəmirien kitawə-m kimia, məriḡ nətəriḡien kapətawə kirikianə əmə, rəmhen kin yame yakamarə kitawə-m kimia. Kini yaknəkir ta yermamə a tuk norien has yame in rimnor.^l ⁴Nipig takhauə kirikianə ye nhag Yesu Kristo Yermaru kapətawə, nəriḡien kafak mine kapəmiə kirikianə əmə. Nipig a in a, nəsaninien kape Yesu Yermaru tukraməmir irəmiə, ⁵kini nipig a in a takseighan-pən kin kwən a ye kwermi Setan mə tukroriah nīpran, kini rarar ye nəriḡien kafan, pəh Yesu Yermaru tukrivəh miragħ in nipig In tukruə min ye Nipig Kwasig.^m

⁶⁻⁷Naksausit mhamə ta mə nakwəsəusik-əusik ye nhatətəyen kapəmiə, məriḡ nakseighan kin kwən a ruvrə naksəhuak kwis. Nar e ripəh nəmhenien. Yis rəkəskəh əmə ramher flaoa piəpiə raməsiis. Ye norien kirikianə əmə min, yermamə yame ramor təvhagə has tukroriah nīməhuak piəpiə. Ye nipig kape Pasova kimawə nəmə Isrel yaksarakikin bred yame yis raməmir iran, masor lafet kin bred yame yis rikək iran. Ye norien kirikianə əmə min, taksher yerhav kin yor təvhagə has minə ye kuwhen kapəmiə, mə təvhagə has tukrirkək ye kuwhen kapəmiə. Taksor məknenkin pəh misatuatuk ye nīmri Kughen, məriḡ yakirkun mə naksatuatuk meinai Kristo rimamhə rəmhen kin sakrefaes kape nivəh-miragħien ətawə, rəmhen kin sipsip yame nəmə Isrel kimnhauh ye nipig kape Pasova.ⁿ ^o ⁸Pəh kasor lafet misagien iran ye nipig m-fam meinai Kughen rimirisin ətawə, rəmhen kin yame nəmə Isrel kasor lafet misagien meinai Kughen rimikir ərhav əriə apa Ijip apa kupan. Məriḡ ye nipig a in a kimnasor lafet kin bred yame yis rikək iran. Ye norien

^j 4:20 1 Kor 2:4 ^k 5:1 Lev 18:7-8; Dut 22:30 ^l 5:3 Kol 2:5 ^m 5:5 1 Tim 1:20

ⁿ 5:6 Gal 5:9 ^o 5:7 Aes 53:7; 1 Pita 1:19

kirikianə əmə min, pəh narmamə yamə mine kasor təvhagə has uə kasor ramahas-pən tuk narmamə, pəh tukhatərhav ye kwhen kapətawə. Kini pəh narmamə ye kwhen kapətawə, pəh iriə in əmə in əmə tukasor norien huvə misəfrakis.^p

⁹Yakwərai ta nəkwəkwə kirik kimi əmiə mimə takhapəh nisor-kwisien nar kimiə narmamə yamə mine kasapir apnapig tuk nipiraovin. ¹⁰Pa rimə yakamni-əhu əmiə mə takhapəh nisor-kwisien nar kimiə narmamə yamə mine khapəh nisəhuakien, nar apnapig mə norien kapəriə rahas rəmhen kin yame kasapir apnapig, masəptig kin nar, misəkrəh, maseikuə, masəhuak kimi nanmi nar. Narmamə khapsaah kisor məkneikin, tukmə nipig kitawə kisarə hanə ye tokrei tanə, to khapəh nisaptayen ye yor təvhagə has minə a. ¹¹Mərig niprai nəkwəkwə yame yimirai kimi əmiə mimə takhapəh nisəriwək-kwis-ien kimiə yermamə yame ramni mə in yeməhuak kirik, mərig raməkrəh kin piraovin, uə raməptig kin nar, uə raməhuak kimi nanmi nar, uə ramni hah narmamə, uə ramapis kin ninimien ye nipig m-fam, uə rameikuə tuk nəkrəhyen. Takhapəh nisorkwisien nar kimiə miriə, kini mhapəh nisəvigin-kwisien kimiə miriə.^q ¹²Pəh nien mə in kafak wok mə jakvəhsi-pən narpinien kimi narmamə yamə mine khapəh nisəhuakien. Mərig in wok kapəmiə mə takhavəhsi-pən narpinien kimi nəməhuak yamə mine kasor təvhagə has minə e. ¹³Kughen tukrəm əmhen narmamə yamə mine khapəh nisəhuakien, mərig Nəkwəkwə kape Kughen ramni mə,

“Sher yerhav kin yor təvhagə has minə ye kwhen kapəmiə.”

(Dut 17:7; 19:19; 21:21; 22:21, 24; 24:7)

Nəməhuak minə to khapəh nisərip-ərhavyen əriə minə ye kot tuk notgohyen kapəriə

6 ¹Tukmə nipig yermamə kiraru ye kwhen kapəmiə kawhek əriu minə, ror naurisien mə tukravəh nərigien kapəriu miravən ye kot, ikin narmamə yame khapəh nisəhuakien tuksəm əmhen timəht kape narmamə ikin. Mərig pəh niməhuak in tukraməkeikei məm əmhen nərigien kapəriu. ²!Nakharkun mə tuk Nipig Kwasig, kimiə nəməhuak minə taksəm əmhen nimraghien kape narmamə yame khapəh nisəhuakien! Kini tukmə taksəm əmhen narmamə kape tokrei tanə, ?rhawor e rikimiə raməsik mə nakhapəh nisəmhənenien tuk nisəməmhənenien kapəmiə mus mus minə?^r ³!Nakharkun mə ye Nipig Kwasig taksəm əmhen norien kape agelo minə! Kini narimnar ye nimraghien kape tokrei tanə e, iriə rimar əmə tuk nəməmhənenien. ⁴Kini ror məkneikin mə tukmə nakasotgoh tuk nətərigien minə tiksın, ?rhawor e nakamhavən ye kot mə narmamə yamə mine khapəh nisəhuakien tuksəm

^p 5:8 Dut 16:3 ^q 5:11 2 Tes 3:6; Taet 3:10 ^r 6:2 Rev 20:4

timəht kapəmiə? Nəməhuak minə kharəh nhasiai-pikien namehuə kape kot meinai kharəh nisəmhenien tuk nəm-əmhenien nərigien kape nəməhuak minə. ⁵Yakamni məkneikin mə taksərig misauris tukun. ?Mə rhawor? ?Yermamə kirik yerkimia rirkək tuk nərəhu-huvəyen timəht kape nəməhuak minə, uə nikam? ⁶Mərig nakharəh nisorien məkneikin. Kimia nəməhuak minə nakamhavən ye kot mə narmamə yamə mine kharəh nisəhuakien tuksəm əmhen notgohyen kapəmiə minə.

⁷Kimia nakhavən ye kot mə tukəm əmhen kapəmiə tigoh. Nar e in e ramhajoun-pən mə nimisəviəkiə ye swatuk kape Kughen ye nimraghien kapəmiə. ?Rhawor? Tukmə kwən kirik ramor-ahas-pre kimik, rhuvə mə takəru-kin əmə. Tukmə rameikuə iram mə tukrəkrəh, rhuvə mə takərukin mərəh. ⁸Mərig nakharəh nisorien məkneikin. Kimia nəməhuak pawk minə, nakaseikuə irəmiə minə tuk nəkrəhyen, masor-ahas-pən tuk əmiə minə.

⁹?Nakharkun uə nikam mə yor təvhagə has minə to kharəh nhavəniən apa ikin Kughen ramarmaru ikin, yame rimirpen mə tukrivəhsi-pən kimi kafan kwajikovə minə? Takharəh nhaniyen nəfrakisien ye neikuəyen. In e nəfrakisien mə narmamə yamə mine kasapir apnərig, mine yamə mine kasəhuak kimi nanmi nar minə, mine yamə mine kasəkrəh kin piraovin, mine narman yamə mine kamhakir atuk əriə minə, ¹⁰mine yəkrəh minə, mine narmamə yamə mine kasəptig kin nar, mine yame mine kisapis kin ninimien, mine yamə mine kamhani hah nhag yermamə, mine yamə mine kaseikuə tuk nəkrəhyen kimi narmamə to kharəh nhavəniən apa ye rao ye neai, yame rimirpen mə tukrivəhsi-pən kimi kafan kwajikovə minə.^s ¹¹Kini kimia minə tiksın nimisor məknakin apa kupan. Mərig Nanmin kape Kughen kapətawə rimnəspir əmiə, mətə-karin əmiə mə kafan minə, mə kimia taksatuatuk ye nimrin meinai nakamhani nəfrakisien ye Yesu Kristo Yermaru kapətawə.^t

Norien kape nəkrəhyen kin piraovin in təvhagə has

¹²Narmamə tiksın kamhani məkneikin mhamə, “Narimnar fam, rhuvə mə tukor.”^u Mərig yo yakamni mə pəh nien mə narimnar fam kisasitu irətawə. Mərig narmamə tiksın kamhani mhamə, “Narimnar fam rhuvə mə tukor.” Mərig to yakpəh neighanien kin mə narimnar minə en tuksarmaru ye nimraghien kafak.^v ¹³Narmamə tiksın kamhani nuhpikien ye norien kape nikirien nipiraovin mhamə, “Nəviginien in

^s 6:9-10 Gal 5:19-21; Efes 5:5; Rev 22:15 ^t 6:11 Taet 3:3-7 ^u 6:12 Nəmhajoun eikuə minə tiksın a Korin kimnhani mhamə niprai jir kape tokrei tanə əmə, Kughen ripəh nəm-pəniən nahasien ye niprai jir, kini rhuvə əmə mə tukasor naha nhagin yame niprairə rorkeikei mə tukror, rəmhen kin piraovin uə ninimien. Mərig Pol ramni mə Kughen ramehuə yerkitawə mine ye nipraitawə. ^v 6:12 1 Kor 10:23

rhuṽə tuk tɪp jɪr, kɪni tɪp jɪr rɔrkeɪkeɪ nəvɪgɪniɛn.” Məɾɪg səɾɪg-ru, tuk Nɪpɪg Kwəsɪg, Kughen tukror infamien irəriu. Kɪni pəh nien mə Kughen ravəhsi-pə nɪpraitawə mə tukamhakir apɪs-apɪs ətawə mɪnə. Məɾɪg Kughen Yermaru rɪmɪvəhsi-pə nɪpraitawə mə tukhasiai In kɪn, kɪni pəh Kughen Yermaru In tukrarmaru irətawə tukun.^w ¹⁴Ye kafan nəsanɪniɛn, Kughen rɪmɪvəh mɪragh Yesu Yermaru ye nɪmhəyɛn kafan; kɪni In tukrɪvəh mɪragh mɪn ətawə.^x

¹⁵?Kɪni nakharkun uə nɪkam mə nɪpraitawə kape Kristo pɪsɪn əmə? ?Kɪni nakhamə ta mə rhuṽə mə jakrəh nɪprak yame in kɪrɪkɪanə ɪriɪu Yesu Kristo, kɪni mɪvən mɔr kɪrɪkɪanə kɪn kɪmɪ pɪraovɪn kape swatuk? !Nɪkam! To yakpəh norien məkneikɪn tuk nɪpɪg kɪrɪk.^y ¹⁶?Kɪni nakharkun uə nɪkam mə yermamə yame ramvən ɪriɪu pɪraovɪn kape swatuk, ɪriɪu kɪrauə kɪrɪkɪanə əmə ye nɪpran? Mɛɪnai Nəkwəkwə kape Kughen ramni mə, “Iriɪu tukrauə nɪprairiɪu kɪrɪkɪanə əmə.” (Jen 2:24) ¹⁷Məɾɪg yermamə yame ramofugin-pən ye Yesu Yermaru, rɪmauə kɪrɪkɪanə ɪriɪu mɪn ye nanmɪn.^z

¹⁸Taksap ta mhavən isok tuk norien kape nɪvən-əpnəpɪgɪɛn tuk yermamə. Norien has pɪsɪn mɪnə tɪksɪn yame yermamə ramor, khəpəh nɪsɔriahyɛn nɪpran. Məɾɪg tukmə yermamə ramor təvhəgə has ye pɪraovɪn ramoriah nɪpran. ¹⁹?Nakharkun uə nɪkam mə nɪpraɪmɪə in nɪmə kɪrɪk kape Kughen yame Nanmɪn kape Kughen ramarə ikɪn; kɪni Kughen rɪmɪvəhsi-pre Nanmɪn kɪmɪ əmɪə, mamarə ɪrəmɪə? Kɪni pəh nien mə kɪmɪə kapəmɪə atuk e kɪmɪə ²⁰mɛɪnai Kughen rɪvəh ta nɪmɪmɪə ye nərokɪɛn yame nɪmɪn rhaktə. Ror məkneikɪn, hasiai Kughen ye norien mɪnə kape nɪpraɪmɪə.^a

Norien kape narkurəkien

7 ¹Taktakun ai, jakhɔrɪpɪn nəgkɪariɛn kapəmɪə yame nɪmɪsher-pə kɪn kɪmɪ yo ye nəkwəkwə. Nəfrakɪs, tukmə yerman kɪrɪk rɪmə tukrəpəh əgkəp əmə nɪkɪriɛn pɪraovɪn, rhuṽə əmə. ²Məɾɪg narmamə khəpsaah mɪnə nɪpɪraovɪn kamhavən əpnəpɪg tuk əriə mɪnə; ror məkneikɪn mə rhuṽə əmə mə yermamə tukraməkeikɪ mɪvəh atuk kafan pɪraovɪn, kɪni pɪraovɪn tukrɪvəh atuk mɪn kafan yerman. ³Yerman tukraməkeikɪ mamarɪp-pən tuk kafan pɪraovɪn tukmə pɪraovɪn rɔrkeikɪ, kɪni pɪraovɪn tukraməkeikɪ mamarɪp-pən tuk kafan yerman tukmə yerman rɔrkeikɪ. ⁴Pəh nien mə pɪraovɪn ramarmaru atuk ye nɪpran; məɾɪg kafan yerman in tukrarmaru iran. Norien kɪrɪkɪanə rəmhen əmə ye yerman. In rapəh narmaru-atukɪɛn ye nɪpran, məɾɪg kafan pɪraovɪn ramarmaru iran. ⁵Rɪpəh nəmhenien mə yerman uə pɪraovɪn tukrɪgɪn tuk nɪpran, tukmə kɪrɪk rɔrkeikɪ. Məɾɪg tukmə ɪriɪu kwɪs kweighan kɪn mɪrəmə tukrəpəh tuk nəhuakɪɛn, rhuṽə

^w 6:13 1 Tes 4:3-5 ^x 6:14 Rom 8:11; 1 Kor 15:20; 2 Kor 4:14 ^y 6:15 Efes 5:30

^z 6:17 Jon 17:21-23; Rom 8:9-11 ^a 6:20 1 Kor 7:23; 1 Pita 1:18-19

əmə. Kwasig ikin, tukawəkeikei mirauə kirikianə, tamə Setan rivəhsi-pən vəhsi-pən kimi əriu. Yakamni məkneikin meinai kimiə fam nakhapəh nhaskaiyen. ⁶Nəgkiarien e ripəh norien mə takasəkeikei masor mared; mərig yakaməhitə əmə ye swatuk tuk norien kape mared. ⁷Mərig ye nərigien kafak yakorkeikei mə narmamə tukhapəh nisorien mared rəmhen kin yo. Mərig Kughen rīmivəhsi-pə swatuk pisin pisin kimi ətawə kirikianə kirikianə, mor tiksın mə tukasor mared, tiksın tuksəriwək əmə.

⁸Kini yakamni-pre tuk narmamə yamə mine kīpəh nisorien mared mine nīpīraovin yame kimhə tan kin əriə, rhuve mə tuksəriwək əmə rəmhen kin yo. ⁹Mərig tukmə kaseinein nisarmaruyen ye nīpīrairīə, rhuve mə tukasəkeikei misarkurək pəh rikiriə tukriyəh nəsik-pikien piraovin uə yerman.^b

¹⁰Kimiə yamə mine nakwəsarkurək, yakamni-pre nəgkiarien e tuk əmiə. Mərig pəh nien mə kafak nəgkiarien, mərig kape Yesu Yermanu. Ramni mimə, “Piraovin tukriyəh nəpəhyen kafan yerman.” (Mat 5:32) ¹¹Mərig tukmə rəpəh in, pəh tukriyəh nəri-pən-minien yerman pisin kirik; uə, tukmə rhawor, pəh tukriyerig-pən min tuk kafan yerman. Kini pəh yerman tukriyəh nəpəhyen kafan piraovin.

¹²Kimiə yamə mine kapəmiə narman uə nīpīraovin khapəh nisəhuakien, in e kafak nəgkiarien, mərig pəh nien mə nəgkiarien kape Yesu Yermanu. Yakorkeikei mimə tukmə kimiə kirik, kafan piraovin ripəh nəhuakien, mərig rorkeikei mə iriu tukwarə, yerman tukriyəh nəpəhyen. ¹³Kini tukmə kimiə kirik, kafan yerman ripəh nəhuakien, mərig rorkeikei mə iriu tukwarə, piraovin tukriyəh nəpəhyen. ¹⁴Tukror məknakin meinai nīpig piraovin kirik raməhuak, kini Kughen ramərəhu karin min kafan yerman mə kape Kughen. Kini nīpig yerman kirik raməhuak, kini Kughen ramərəhu karin min kafan piraovin mə kape Kughen. To ripipəh norien məkneikin, to kapəmiə kwajikovə minə, iriə kape tokrei tanə əmə. Ror məkneikin mə Kughen ramərəhu karin iriə mə kafan minə, meinai rinərəhu-karin ta tatə mine mamə.

¹⁵Mərig tukmə yame ripəh nəhuakien rorkeikei mə tukrəpəh kafan piraovin uə yerman yame raməhuak, seighaan əmə kin mə tukrəpəh. Yermamə yame raməhuak, yerman uə piraovin, Kughen ripəh nərkis-ofuginien əriə ye narkurəkien a. Kughen rīmnokrən kin ətawə mə tuksarə mar ye nəmərinuyen.^c ¹⁶!Piraovin! Tukmə ror nīmrighien atuatur kafam tukror swatuk Kughen tukriyəh miragh kafam yerman. !Kini yerman! Tukmə ror nīmrighien atuatur kafam tukror swatuk Kughen tukriyəh miragh kafam piraovin.^d

¹⁷Mərig in əmə e nīpig Kughen rīmnokrən kin əmiə, nīmnasarə ye narəyen pisin pisin yamə mine Kughen Yermanu rīmnərəhu, kini rhuve

^b 7:9 1 Tim 5:14 ^c 7:15 Rom 14:19 ^d 7:16 1 Pita 3:1

mə takasarə əmə məknenkin. In e kafak nəgkiarjen yakaməəhu kimi niməhuak minə fam. ¹⁸ Tukmə yermamə kirik, kimnəsəg-pən ta in nīpīg Kughen rimnokrən kin in, pəh in tukrīpəh nerkwaigien tukun. Kini tukmə yermamə kirik, kīpəh nəsiḡpənien in nīpīg Kughen rimnokrən kin in, pəh tukrīpəh nətayen mə kavəh nao kimin. ¹⁹ In nar apnāpīg əmə tukmə kimivəh nao kimi yermamə kirik uə kīpəh nivəhyen nao kimin. Nar keikei kapətawə yame tüksəri-pən nəgkiarjen kape Kughen. ^e ²⁰ Məriḡ nīpīg Kughen rimnokrən kin əmiə, nimnasarə ye narəyen pisin pisin yamə mine Kughen Yermaru rimnəəhu, kini rhuvə mə takasarə əmə məknenkin. ²¹ ?Nīpīg Kughen rimnokrən kin ik, ik slef əmə kirik uə? Rikim tukrīpəh nəsik-pikien; məriḡ tukmə nakirkun nəri-pənien swatuk yame kamrisin slef minə iran, əri-pən. ²² Ror məkneikin meinai yermamə yame in slef əmə nīpīg Kughen Yermaru rimnokrən kin in, in ruauə yermamə yame Kughen rimirisin ta in. Kini yermamə yame pəh nien mə slef nīpīg Kughen Yermaru rimnokrən kin in, in ruauə slef kape Yesu Kristo. ^f ²³ Kughen rivəh ta nimrimə ye nərokien yame nimrin rhaktə. ^g Takhapəh min nisətayen mə takhauə slef kape yermamə min kirik min. ²⁴ Piak minə mine nowinik minə. Nīpīg Kughen rimnokrən kin əmiə, nimnisarə ye narəyen pisin pisin minə, kini rhuvə mə nakasarə əmə məknenkin kimiə Kughen.

²⁵ In e nəgkiarjen kirik kapəmīə narmamə wi yamə mine khapəh hanə nisorien mared. Yakpəh nivəh-atuatukien natuakəmien kirik tuk Yesu Yermaru, məriḡ yakamni əmə ye nətəriḡien kafak. Məriḡ kimiə nakwənharkun mə yakaməkir norien minə ye norien yame ratuatuk, meinai Yesu Yermaru rikin rehuə tuk yo mamasitu irak. ²⁶ Ye kafak nəriḡien yakorkeikei mə takasarə əmə məknenkin mamhavən, meinai nīpīg əutən minə kwənhauə. ²⁷ ?Rhawor? ?Naknarkurək ta? Takpəh narha-kinien swatuk tuk nəpəhyen kafam yermamə. ?Rhawor? ?Nakpəh norien mared? Takpəh narkutien tuk nikirien kafam kirik piraovin. ²⁸ Məriḡ tukmə nakvən markurək, pa rimə nakaməsik natuakəmien kirik. Kini tukmə piraovin wi kirik ramvən markurək, pa rimə raməsik natuakəmien kirik. Məriḡ narmamə yamə mine kwəsarkurək tukasarə ye nīpīg əutən ripsaah ye kapəriə narəyen. Kini yakorkeikei mə jakni-əhu əmiə mə takhapəh nisarkurəkien tamə naksarə ye nīpīg əutən minə a.

²⁹ Piak minə mine nowinik minə, in e nīprai nəgkiarjen kafak. Nimraghien kapətawə ye tokrei tanə e ruəkwakwə. Ror məkneikin mə yermamə yame rinarkurək ta tukraməkeikei maməmnhawk tuk norien wok kape Yesu Yermaru rəmhen kin yame yermamə yame rīpəh hanə narkurəkien rirkun nəmnhawkien tuk norien wok kape Yesu Yermaru. ³⁰ Kini tukmə yermamə kirik rikin rəpou, rhuvə mə tukror əmə wok

^e 7:19 Rom 2:25; Gal 5:6; 6:15 ^f 7:22 Flm 16; 1 Pita 2:16 ^g 7:23 1 Kor 6:20

kaŋe Kughen rəmhen kin yame rikin rīpəh nəpouyen. Kini tukmə yermamə kirik rikin ragien, rhuvə mə tukror wok kaŋe Kughen rəmhen kin yame rikin tukrəkəh tukun. Kini tukmə yermamə kirik raməvrə, rikin tukrīpəh nīvənien tuk narimnar yame ravəh, mamor əmə wok kaŋe Kughen. ³¹Kini tukmə yermamə yame ramor bisnes ye tokrei tanə, tukraməkeikei mirkun mə kafan bisnes in nar apnariŋ əmə, meinai ye tokrei tanə e mine nihuvəyen kafan tikriŋkək.^h

³²Yakorkeikei mə rikimiə tukrīpəh nəsik-pikien nar kirik kaŋe tokrei tanə e. Ror pən, tukmə kwən kirik rīpəh narkurəkien, rikin raməsik pik wok kaŋe Yermaru mə tukrhawor-pən iran mine mor riki Yermaru ragien tuk wok yame in ramor. ³³Məriŋ yermamə yame rimnarkurək, rikin raməsik pik əmə narimnar kaŋe tokrei tanə mə tukrhawor pən iran mine mor piraovin kafan rikin ragien, ³⁴kini kafan nəriŋien ramvən tuk nar kiraru: kafan piraovin mine wok kaŋe Yesu Yermaru. Kini piraovin yame rīpəh narkurəkien, uə piraovin wi, rikin raməsik pik wok kaŋe Yermaru, mə tukrhawor pən iran mine kin nīpran mine nəriŋien kafan rīpəh nəmkəmikien ye nīmri Kughen, mə in yermamə kaŋe Kughen. Məriŋ piraovin yame rimnarkurək ta, in ramətəriŋ pik tuk narimnar kaŋe tokrei tanə mə tukrhawor mor kafan yerman rikin ragien.

³⁵Yakamni-pre nəŋkiarien minə e tuk nīvəhsi-haktəyen nəriŋien kapəmiə. Məriŋ pa rimə yakamni-əhu əmiə. Məriŋ yakorkeikei mə taksəri-pən swatuk kaŋe nīmraghien yame ratuatuk, kini rikimiə tukraməsik pik wok kaŋe Yesu Yermaru.

³⁶Məriŋ tukmə kirpen yerman kirik mine piraovin wi kirik tuk narkurəkien, kini yerman rimə tukriwhin pi pom piraovin, məriŋ taktakun ai rikin raməsik mə tukrīpəh nīwhin-minien narkurəkien, meinai pian a rinaməpiəwharu, kini taktakun ai kwən a rikin rəsik mə rhuvə pəh karkurək-rə kapəriu. Rəmhen, kirarkun narkurəkien kapəriu, pa rimə kawəsik natuakəmien kirik. ³⁷Kini tukmə kiraru min kaworkeikei mə tukwarkurək, məriŋ yerman rikin rimnəsik ta mə tukrəpəh narkurəkien, kini kīpəh hanə nīrpenien əriu mə tukwarkurək, kini kwən a ramarmaru ye nīpran, kini rikin raməsik mə tukrīpəh nīkiriien pian a, in min a ramor norien atuaturək. ³⁸Ror məkneikin mə yermamə yame ramarkurək iriu pian wi, in ramor nar atuaturək; kini məriŋ yerman kirik rimə tukrəpəh əŋkəp-əmə nīkiriien piraovin, in ramor nar huvə rapita.

³⁹Piraovin tukraməkeikei marə iriu kafan yerman ye nīpiŋ mifam; məriŋ tukmə kafan yerman rimhə, in rirkun narkurək-pənien ye yerman pišin min kirik yame in rorkeikei. Məriŋ nar kīrikianə əmə, in tukraməkeikei markurək-pən ye kwən kirik yame raməhuak kimi Yesu

^h 7:31 1 Jon 2:17

Yermaru.ⁱ ⁴⁰Mərig ye kafak nətərigien, tukmə piraovin yame kimhə tan kin rīpəh narkurək-minien, nar a rhuvə rapita yame kimini kimə in tukrarkurək. Kini rikik raməsik mə Nanmīn kape Kughen raməmīr irak mivəhsi-pə nəgkiarīen e kimi yo mə jakni.

Nəvigīnien yame kamor sakrefaes kin kimi nanmī nar minə
(Rom 14:1-23; 1 Kor 10:14-33)

8 ¹Kini taktakun ai jakəgkiar ye nəvigīnien yame kamor sakrefaes kin kimi nanmī nar. Kitawə kharkun mhamə, “Kitawə m-fam kamhavəh nirkunien.” “Nirkunien” in nar kirik yame ramor narmamə kasausit tukun, mərig in e norien kape norkeikeiyen yame ravəhsi-haktə nīmraghien kape narmamə.^j ²Tukmə yermamə kirik rikin raməsik mə rirkun pik nar, mərig in rīpəh hanə nirkunien nar kirik yame in tukrīpīrkun.^k ³Mərig yermamə yame rorkeikei Kughen, Kughen rirkun in. ⁴?Kini rhawor ye nəvigīnien yame kamor sakrefaes kin kimi nanmī nar minə? Kitawə kharkun mə nanmī nar in nar apnapīg əmə kirik ye tokrei tanə; kini kughen kwəskwəh minə kharkək; mərig Kughen kirikianə əmə.^l ⁵Kamni kimə, “kughen kwəskwəh minə” mine “yermaru kwəskwəh minə” khapsaah eikin e. In e neikuəyen əmə. Mərig nəfrakisien narmamə tiksīn kasəhuak kimi əriə. Mərig nar apnapīg kughen kwəskwəh minə aikin, apa ye rao ye neai uə in e ye tokrei tanə, ⁶mərig tuk ətawə, Kughen kirikianə əmə, in e Tatə Kughen. Narimnar m-fam ramsi-pən iran. Kini In ravəhsi-pə nīmraghien kimi ətawə mə kitawə tuksor nəkwān. Kini Yermaru kirikianə əmə, in e Yesu Kristo. Kini Kughen rimnor swatuk kimin mə tukror narimnar fam ye neai mine ye tokrei tanə. Kini Kristo rimnor swatuk kimi ətawə mə kitawə tukhamragh.^m

⁷Mərig pəh nien mə narmamə m-fam kharkun nəgkiarīen e. In apa kupan, kimiə tiksīn nīmnasəhuak kimi nanmī nar minə ye nīpīg m-fam. Kini taktakun ai, nīpīg nakasən nusai nar yame kimnor sakrefaes kin kimi nanmī nar, rikimiə raməsik mə nakhasiai əfrakis kughen kwəskwəh minə a. Nhatətəyen kapəmiə rīpəh niskaiyen, kini nīpīg nakasən nusai nar yame kimnor sakrefaes kin kimi nanmī nar, nakamhagin mhata mə nakasor təvhagə has. ⁸Mərig nəvigīnien to rīpəh norien ətawə khauə ipakə tuk Kughen. Tukmə kharəh nisənien nusai nar a, uə kisən nusan, nətərigien kape Kughen tuk ətawə rəmhen əmə.

⁹Rhuvə əmə. Nakharkun nisəri-pənien naha swatuk yame naksorkeikei mə taksəri-pən. Mərig takharəh nisorien nar kirik mə in tukror mə yeməhuak kirik yame nhatətəyen kafan rīpəh niskaiyen tukrəm kini rətərig pik tukun kini mīmīr ye nhatətəyen kafan.ⁿ ¹⁰Yakamni məkneikīn

ⁱ 7:39 Rom 7:2-3 ^j 8:1 Wok 15:29 ^k 8:2 Gal 6:3 ^l 8:4 Dut 4:39; 6:4; Gal 4:8
^m 8:6 Efes 4:5,6 ⁿ 8:9 Rom 14:13-15; Gal 5:13

meinai tukmā kimiā yamā mine nakwənhavəh ta nirkunien e nakhavən ye nəkwai nimā kaməhuak kimi nanmi nar ikin minə a mə taksən nusai nar, kini yermamə kirik yame nhatətəyen kafan rīpəh niskaiyen raməm, ?rikin tukrhaw-əsik? Tamə naksən nusai nar, mhavi-pən kafan nətərigien, kini in min ramvən imə mən nusai nar yame kimnor sakrefaes kin kimi nanmi nar; kini kafan nətərigien ror kīraru tukun. ¹¹Ror məkneikin mə kimiā yamā mine nakwənharkun ta mə kughen kwəskwəh rirkək, naksor piaumiā yame Kristo rīmamhə tukun, yame rikin rīpəh niskaiyen, rəpəh kafan nhatətəyen ye Kristo.^o ¹²Nīpig naksor norien has e ye kimiā kirik, kini masoriah rikin yame rīpəh niskaiyen, masor min norien has ye Yesu Kristo. ¹³Ror məkneikin mə tukmā nar kirik yame yakamən ramor piak ramimir ye kafan nhatətəyen, kini rhuvə mə jakpəh-nən-minien nəviginien a, mə in tukrīpəh min nimirien ye kafan nhatətəyen.^p

**Pol ramni mə ratuatuk mə narmamə tukhasiai in
mhavəhsi-pən nərok kimin rəmhen kin aposol**

9 ¹?Rikimiā raməsik mimā yakirkun norien naha nhagin yame yakorkeikei, uə nīkam? !Əwəh, yakirkun! ?Yo aposol kirik uə nīkam? !Əwəh, yo en! ?Yimnəm Yesu Yermaru kapətawə kin nimirik uə nīkam? !Əwəh, yimnəm! ?Kimiā e kwənkwai wok kafak yame yimnor ye nhag Yesu Yermaru, uə nīkam? !Əwəh!^q ²Tukmā ror narmamə tiksīn kamhani mhamə pəh nien mə yo aposol. Mərig nəfrakisien mə kimiā to nakhapəh nhaniyen məknakin, meinai nimirighien kapəmīā ye Yesu Yermaru ramhajoun-pən mə yo aposol kirik.^r

³Yakamhorpīn nəgkiarien kape kape narmamə tiksīn yamā mine kamhani mhamə pəh nien mə yo aposol kirik. ⁴?Ratuatuk mə kimawə aposol minə yaksaiyoh əmiā kin nəviginien mine nar yame tuknim, uə? Əwəh, ratuatuk əmə.^s ⁵Aposol minə tiksīn, mine naorahi Yesu Yermaru minə, mine Pita, kapəriā nīpiraovin yamā mine kasəhuak kimnamhakwasig kin əriā mhatərhav masəriwək nīpig kimnasor wok kape Yesu Yermaru. ?Kini ratuatuk mə kimawə jaksor min məknakin, uə nīkam? ⁶?Uə rikimiā raməsik mə yo mine Banabas, kimru pisin əmə jakawəkeikei mawor wok atuk tuk mane tuk nəviginien nəmru mine napirien mine nəriwəkien?

⁷Sərig-ru. ?Nakharkun mə to mobael kirik ror wok kini rikin rīpəh norkeikeiyen mə tukərok in tukun uə? Nīkam, rorkeikei mə tukərok in. ?Uə nakharkun mə to yermamə kirik rəsīm, kini mīpəh nīvəhyen kwənkwan mən uə? ?Uə nakharkun mə to yermamə kirik raməvigin nar miragh, to rīpəh nənien kirik uə?^t

^o 8:11 Rom 14:15,20 ^p 8:13 Rom 14:21 ^q 9:1 Wok 22:17-18; 26:16; 1 Kor 15:8-9

^r 9:2 2 Kor 3:2-3 ^s 9:4 Luk 10:8 ^t 9:7 Nəgkiarien kape Gris ramni, “?Nakharkun mə to yermamə kirik ramarha tuk sipsip, to rīpəh nīnimien melek kape sipsip?”

⁸ ?Rikimio ramosik ma ta ma narimnar yama mine yakamni ramsi-pen ama ye narigien kape narmama ua? !Nikam! Kini loa ramni min ama nar kirikiana yame yakamni. ⁹ Kimirai ye loa kape Moses kimam,

“Nipig hos kirik ramor wok kirik kafam, kini tukma rorkeikei ma tukravigin, takpoh nini-ahuyen.”^u (Dut 25:4).

?Rhawor? ?Riki Kughen ramosik ama hos, ¹⁰ ua ramosik min atawa? Ewah, kimivahsi-pe loa e tuk kapatawa nihuvayen, meinai narmama yama mine kasakupen mamhahu nar ye nasimien, mine yama mine khakwasig mamhahavah, iria m-fam narigien kaparia kirikiana ama ma tuksan naviginien ye nasimien a.^v ¹¹ Ye wok min kapamru iramio, ramhen kin ma yakawasim kirik, ma kimio taksavigin ikin; in e ma kimio takhavah Nanmin kape Kughen. ?Kini rhawor? ?Riskai tuk amio ma taksarpin nasituyen mahavahsi-pe mane ramhen tuk naviginien namru ua?^w ¹² Narmama pisin min kharkun nisaiyohyen amio kin naviginien; kini ratuatuk ama, meinai iria kasor wok kape Kughen. ?Kini rhawor iramru Banabas? Naiyohyen kapamru in ratuatuk egkap.

Nar apnapig yakrarkun niwakeikeiyen kimi amio tuk narokien kape wok kapamru, marig kimru yakrapoh niwaiyohyen. Kimru rikimru ragien ama ma jakrapoh nirerayen narokien, nar apnapig ma narayen kapamru ruten, tama yakravah narok, narmama khani hah amru tuk wok kapamru, misatapig kin navsaoyen huv kape Yesu Kristo yame yakarani-erhav.^x ¹³ ?Nakharkun ua nikam ma narmama yama mine kasor wok ye Nimahua kape Kughen, kamhavah naria aikin naviginien ramhen kin narokien kaparia? Kini narmama yama mine kasor wok ye tebol, ikin kamor sakrefaes ikin, kamhavah naria aikin naviginien ramhen kin narokien kaparia.^y ¹⁴ Ye swatuk kirikiana ama min, Yesu Yermaru rimni ma narmama yama mine kamhani-erhav navsaoyen huv, tukamakeikei kivahsi-pen narokien kaparia meinai kamhani-erhav navsaoyen huv.^z

¹⁵ Marig yakrapoh niwaiyohyen amio kin narimnar yame ratuatuk ma to yakwaiyoh kin. Marig poh nien ma yakamrai nakwakwa e mamaiyoh kin narokien. Rikik ramagien ama mimam yakamni-erhav navsaoyen huv kape Kughen, kini kipoh narokien yo iran. Ror pen, yakpoh norkeikei-egkapien mimam kimio taksarok yo iran. ¹⁶ Marig poh nien ma yakamausit ma yakamni-erhav navsaoyen huv, meinai Kughen ramakeikei kimi yo ma jakni-erhav. !Kini nambahyen ehua tukrua tuk yo tukma yakpoh navsao-erhavien kin negkiarien huv!^a ¹⁷ Marig tukma yakamni-erhav negkiarien kape Kughen meinai yakorkeikei mamor məkneikin, ratuatuk ama ma jakvah narokien

^u 9:9 Dut 25:4 ramni ma tukma nar miragh kirik kamni kimam ox ramor wok kirik kafam, takpoh nini-ahuyen in ma tukripoh naviginien. Em-ru min 1 Tim 5:18. ^v 9:10 2 Tim 2:6
^w 9:11 Rom 15:27 ^x 9:12 Wok 20:34; 2 Kor 11:9 ^y 9:13 Dut 18:1-3 ^z 9:14 Mat 10:10; Gal 6:6 ^a 9:16 Jer 20:9

iran. Mərig Kughen e in e rimirpen yo mə jakor wok e, kini ror məkneikin mə jakaməkeikei mamor. ¹⁸ ?Kini naha nhagin e kafak nərokien? In əmə e, mə nıpig yakamni-ərhav nəvsaoyen huvə, yakamni-ərhav apnapıg əmə, mıpəh nıvəhyen nərokien iran. Kini ror məkneikin yakpəh naiyohyen kin nar kirik, nar apnapıg in ratuatuk mə to yakaiyoh kin.

¹⁹ Yermamə kirik rıpəh narmaruyen irak, mərig yımivəhsi-əhu atuk yo mə yo slef əmə kape narmamə mi-fam mə jakvi-pə narmamə khapsaah khauə tuk Yesu Kristo. ²⁰ Nıpig yımməriwək kimawə nəmə Isrel, yımauə rəmhen əmə kin nəmə Isrel, mə jakvi-pə əriə khauə tuk Kristo. Kini nar apnapıg loa rıpəh narmaruyen irak, nıpig yımməsəriwək kimawə miriə narmamə yamə mine kasəri-pən loa, yımauə məmhen kin əriə, mə jakvi-pə əriə khauə tuk Kristo.^b ²¹ Nıpig yımməriwək kimawə narmamə yamə mine loa rıpəh narmaruyen irəriə, yımauə məmhen kin əriə. Yımnor məkneikin mə jakvi-pə əriə khauə tuk Kristo. (Mərig yakpəh narakikinien loa kape Kughen. Nikam. Loa kape Kristo ramarmaru irak.) ²² Nıpig yımməriwək kimawə narmamə kapəriə nhatətəyen rıpəh nıskai-pikien, yımauə məmhen kin əriə mə jakvi-pə əriə pəh khauə tuk Kristo.^c Yımauə məmhen kin narmamə mifam, mə ye norien minə fam jakvi-pə tıksin khauə tuk Kristo.^d ²³ Yakamor məknakin mə nəvsaoyen huvə tukrivən ikin minə fam mə yo min jakvəh nihuvəyen yamə mine iriə kape narmamə yamə mine kamhani nəfrakisien iran.

²⁴ ?Nakharkun uə nıkam mə, ye naiyuyen, narmamə m-fam tuksaiyu, mərig kirikianə əmə tukrapita fam əriə? Kini rhuvə mımə kimiə taksaiyu ye norien kape naiyuyen yame taksarkut pik mə taksor win. ²⁵ Narmamə yamə mine kisorkeikei mə tuksaiyu ye naiyuyen tukhawhai əriə minə ye naiyuyen, mə tuksor win mhavəh nərokien kirik yame to rıpəh nəmirien ror tu. Mərig kitawə kisaiyu mə tuksor win mhavəh nar kirik yame tukraməmır kape rerin.^e ²⁶ Ror pən yakpəh naiyu-apnapıg-əməyen rəmhen kin yermamə yame ramaiyu tuk nəvkirien ramaiyu; kini yakpəh narukien kin kwermik rəmhen kin yermamə yame ramor boksing ramaruk kin kwermın maməsik nımagogo. ²⁷ Nikam. Yakawhai nıprak mımə tukror wok atuə kin kafak, mə nıpig yakwəni-ərhav ta nəvsaoyen huvə kimi narmamə khapsaah, iriə tukhauə ye naiyuyen a, kini yo jakpəh nuəyen rəmhen kin yermamə kirik yame rımnakapir loa kape naiyuyen, kini karakikin in ye naiyuyen.^f

Pol ramni-ərhav norien kape nəmə Isrel kupan

10 ¹ Piak minə mine nowinik minə, yakorkeikei mə takharkun mə nıpig rıpmawə minə kamnhaier lıjip, napuə rımuvrıg əpis əriə m-fam; kini iriə

^b 9:20 Wok 21:20-26 ^c 9:22 Narmamə mine e kapəriə nhatətəyen rıpəh nıskai-pikien, iriə e yamə mine khamə ta mə rahas tuk nənien nusai nar yame kivəhsi-pən ta kimi kughen eikuə minə. Kini nıpig Pol rımmamarə iriə miriə, in min rımirpəh nənien nusai nar a.

^d 9:22 2 Kor 11:29 ^e 9:25 Fil 3:14; 2 Tim 2:4-5; 4:7-8 ^f 9:27 Rom 8:13; 13:14

m-fam kimisəviafugin ye tahik.^g ²Kini Kughen rimmor baptaes irəriə m-fam ye tahik mine naruə a, mə tukhauə narmamə kape Moses minə. ³Kini iriə m-fam kimisən nəviginien kirikianə əmə yame rimasi-pən ye Nanmin kape Kughen.^h ⁴Kini mhanim nu kirikianə əmə yame rimasi-pən ye Nanmin kape Kughen, meinai kimnhanim nu ye kapier kape Nanmin kape Kughen yame kimnasəriwək iriə min, yame in e Yesu Kristo.ⁱ ⁵Nar apnapig iriə kimisor məkneikin, mərig iriə khapssah, Kughen rikin riphəh nagienien tuk əriə, kini kwənhəmhə apa ikin pisin pisin apa ye tıpəvsik.^j

⁶Kini Kughen rimneighan kin narimnar minə e mə tukror kwirig kimi ətawə e towei mine mə kitawə tukhapəh nhasigovinien norien has kape kaha minə kupan, mhapəh nisərəhu-pəniən nərigien kapətawə ye norien has minə rəmhen kin yame kimnasor apa kupan.^k ⁷Takhapəh nisəhuakien kimi nanmi nar rəmhen kin yame iriə tiksın kimnasəhuak kimi nanmi nar kupan. Meinai Nəkwəkwə kape Kughen ramni mimə,

“Narmamə kimisəkwətə mə tuksəvigin mamhanim, kini masərer mə tuksor danis e yame ravi-pən əriə ikin rahas ikin.” (Eks 32:6)

⁸Rahas mə kitawə tukhavən apis apis tuk ətawə minə rəmhen kin yame kimnasor kupan kini iriə m-fam twenti tri taosen kimnhamhə ye nipig kirikianə əmə.^l ⁹Rahas mə kitawə tuksor narimnar yame ravi-pə niemha kape Kughen Yermaru rəmhen kin yame iriə tiksın kimisor kupan, kini snek rəs əriə khamhə.^m ¹⁰Rahas mə naksatmunmun ye Kughen rəmhen kin yame iriə kimnasor kupan, kini agelo kape nimhəyen rhopni əriə.ⁿ

¹¹Narimnar minə a kimnhauə ye nimraghien kape kaha tu minə apa ye tıpəvsik, mamor kwirig kimi ətawə tukun. Kini kimirai-pən nəvsaoyen minə a ye nəkwəkwə mə tukramsig ətawə e towei mine meinai Nipig Kwasig ruauə ipakə. ¹²Kini tukmə rikimiə raməsik mimə nakasərer tim tim, takasərig əmiə, meinai kimiə min nakharkun nimirien ye norien has minə e. ¹³Nivəhsi-pən vəhsi-pəniən yame ramuə ye nimraghien kapəmiə, in rəmhen əmə kin yame kimmor fam ye narmamə minə. Mərig nipig m-fam, Kughen ramor kafan nəgkiarieren. Kini In riphəh neighanien kin nivəhsi-pən vəhsi-pəniən kirik tukruə ye nimraghien kapəmiə yame in riskai rapita nəsaninien kapəmiə. Mərig nipig nivəhsi-pən vəhsi-pəniən ramuə ye nimraghien kapəmiə, Kughen tukror swatuk kirik mə takharkun nisərer-timtimien, mə nar kirik tukriphəh nivi-pəniən əmiə ye nahasien.

Nanmi nar mine nəməhuak minə

(Rom 14:1-23; 1 Kor 8:1-13)

¹⁴Ror məkneikin, yo minə tiksın, sap ta ye norien kape nəhuakien kimi nanmi nar minə. ¹⁵Kimiə nakharkun nar, kini misəkir atuk nəgkiarieren

^g 10:1 Eks 13:21-22; 14:22 ^h 10:3 Jon 6:31; Eks 16:4,35 ⁱ 10:4 Eks 17:6; Nam 20:11

^j 10:5 Nam 14:29-30 ^k 10:6 Nam 11:4,34; 1 Kor 10:11 ^l 10:8 Nam 25:1-9

^m 10:9 Eks 17:2 ⁿ 10:10 Nam 16:41-50; 17:5,10

kafak mə in rhuvə uə rahas. ¹⁶Nakharkun mə nīpig kitawə kasən Nəviginien Rhakə, kamhani vi vi Kughen tuk nīnimien, mamhanim, rəmhen mə kitawə kwənhauə ye nīprai Kristo misor kirikianə. Kini nakharkun mə nīpig kitawə kasən bred yame kaməkapir-pir kaməwhai, kitawə kwənhauə kirikianə kitawə Kristo.^o ¹⁷Kitawə khapsaah, mərig kisəmhen əmə kin mə nīpraitawə kirikianə əmə, meinai bred kirikianə əmə, kini kitawə m-fam kasən bred a.^p

¹⁸Nakharkun mə nīpig narmamə kasən nusai nar yame pris rīvəhsipən ta kimi kughen kirik, rəmhen kin mə kasəhuak kwis iriə pris kimi kughen a.^q

¹⁹?Nakharkun nīprai nəgkiarien kafak? ?Nakhamə ta mə yakamni mə nusai nar yame kimnor sakrefaes kin kimi nanmi nar, nəsaninien aikin kafan uə? Nīkam, rikək. ?Mərig rhawor? ?Nakhamə ta mə yakamni mə nanmi nar iriə kughen əfrakis minə uə? Nīkam.^r ²⁰Mərig yakamni mə nīpig narmamə kasor sakrefaes kimi nanmi nar, yarmhə en. Pa rimə sakrefaes a ramvən kimi Kughen. Kini yakpəh norkeikeiyen mə taksor kirikianə kimiə yarmhə.^s ²¹Takhapəh nhavəniən misən bred mine waen kape Nəviginien Rhakə, misarə mhavən min ye nimə kaməhuak kimi nanmi nar ikin misən nar yame kamor sakrefaes kin mine waen kape yarmhə minə.^t ²²Naksor məkneikin masor Yesu Yermaru ramor jalus tuk əmiə. ?Rikimiə raməsik mə ta mə nəsaninien kapəmiə rehuə rapita Kughen uə?^u

²³Narmamə tiksın kamhani mhamə, “Rhuvə mə jakor naha nhagin yame nīprak rorkeikei.” Mərig yo yakamni mə pəh nien mə norien minə fam kisasitu irətawə. Mərig narmamə tiksın kamhani mhamə, “Rhuvə mə jakor naha nhagin yame nīprak rorkeikei.” Mərig yo yakamni mə pəh nien mə narimnar fam ravəhsi-haktə nīmraghien kapətawə.^v ²⁴Ripəh nihuvəyen mə kimiə kirik tukrərig pisin əmə in; mərig tukraməkeikei mamərig in minə tiksın.^w ²⁵Sən nusai naha nar mīragh yame kavəh nīmrin ye maket, mərig takhapəh nisaiyohyen tukun mə kwəsor ta sakrefaes kin kimi nanmi nar uə nīkam, kini rikimiə tukripəh nətərig-pikien tukun. ²⁶Norien e rhuvə əmə meinai Nəkwəkwə kape Kughen ramni mə,

“Tokrei tanə e, mine narimnar fam aikin, iriə kape Kughen Yermaru.”

(Sam 24:1)

²⁷Kini tukmə yermamə yame ripəh nəhuakien raiyoh ik mə takvən ye nəkwai nimə kafan mawəvigin kwis, kini rikim tukragien mə takvən. Ən naha nhagin yame ravəhsi-pre, mīpəh naiyohyen tukun mə kimnor

^o 10:16 Mat 26:26-28 ^p 10:17 Rom 12:5 ^q 10:18 Lev 7:6 ^r 10:19 1 Kor 8:4

^s 10:20 Dut 32:17; Rev 9:20 ^t 10:21 2 Kor 6:15-16 ^u 10:22 Eks 20:5; 34:14; Dut 4:24; 32:21; Jos 24:14; Sam 78:58 ^v 10:23 1 Kor 6:12 ^w 10:24 Rom 15:1-2

sakrefaes kin kimi nanmi nar uə nikam. Rikim tukripəh nətərig-pikien tukun. ²⁸Mərig tukmə ramni-pre tuk ik mimə, “Kimnor sakrefaes ye nusai nar miragh e kimi nanmi nar,” kini rhuvə mə takpəh nənien, tamə raməm ik nakamən, rikin raməsik mə nakamor təvhagə has.^x ²⁹Pəh nien mə nar has tuk ik, mərig in nar has ye nətərigien əmə kafan. Narmamə tiksın khamə, “?Mərig rhawor e nətərigien kape yermamə kirik raməkir kafak norien yame yakorkeikei mə jakor, kini mamətapig kin yo mə jakpəh norien nar kirik? ³⁰?Tukmə yakamni vi vi Kughen tuk nəviginien, kini mamən, rhawor e narmamə kamhani mhamə yakamor təvhagə has ye nimri Kughen? !Yaknəhuak-pən ta ye nəviginien a!”^y ³¹Mərig yakamni mə naha nhagin yame taksor, tukmə nakasəvigin, uə nakamhanim, takasəkeikei misor əriə m-fam ye norien yame ravəhsi-haktə nhag Kughen.^z ³²Takhapəh nisorien mə yermamə kirik tukrimir ye kafan nhatətəyen, nar apnapig mə in yemə Isrel, uə yemə Gris, uə yermamə kirik ye niməhuak kape Kughen.^a ³³Sor norien a rəmhen kin norien kafak yame yakamarkut mə jakor riki narmamə m-fam rikiriə tukragien tukun ye norien minə fam. Yakamor məkneikin meinai pəh nien mə yakamərig pisin əmə yo, mərig yakamərig nukwhao mə Kughen tukrivəh miragh əriə.^b

11 ¹Takhasigəvin yo rəmhen kin yame yo yakamsigovin Yesu Kristo.^c

Norien kape nəhuakien

²Yakamni vi vi əmiə meinai nakhapəh nisəru-kinien yo ye narimnar fam yame yimnor kini mamhajoun, kini nakharaptəəkkin nhajounien yamə mine yimnhajoun əmiə kin.

³Mərig yakorkeikei mə kimiə m-fam takharkun mə kapən kapə narmamə m-fam, Kristo, in ramarmaru irəriə; kini kapən kapə piraovin, kafan yerman, in ramarmaru iran. Kini kapən kapə Kristo, in Kughen, ramarmaru iran.^d ⁴Tukmə yerman kirik raməvəvhao nipiğ in raməhuak uə nipiğ ramni-əhrav nəgkiarien yame Kughen rimivəhsi-pən kimin, in ramor auris Kristo. ⁵Mərig piraovin ramor auris kafan yerman tukmə ripəh nəvəvhaoyen ye nipiğ yame raməhuak uə nipiğ ravəhsi-ərhav nəgkiarien yame Kughen ravəhsi-pən kimin. Norien a ror naurisien rəmhen kin yame kimnəki kapən kapə ririəriə. ⁶Rhuvə mə piraovin kirik yame ripəh norkeikeiyen mə tukrəvəvhao məknakin, rhuvə mə tukəki kapən kapə pəh narmamə tukhani mə in yerman, pəh in tukrauris tukun. Tukmə norien a ror auris tukun, rhuvə mə tukrəvəvhao. ⁷Rhuvə mə narman tukhapəh nisəvəvhaoyen ye nipiğ kape nəhuakien meinai Kughen

^x 10:28 1 Kor 8:7 ^y 10:30 1 Tim 4:4 ^z 10:31 Kol 3:17 ^a 10:32 Rom 14:13

^b 10:33 1 Kor 9:20-22 ^c 11:1 1 Kor 4:16 ^d 11:3 Jen 3:16; Efes 5:23

rimnor yerman ravəh nanmin kafan, mə tukəm-pən nihuvəyen iran kape Kughen; mərig tukəm-pən nihuvəyen kape yerman ye piraovin.^e ⁸Ror məkneikin meinai in apa kupan, pəh nien mə Kughen rimivəh piraovin mor yerman kin; mərig rimivəh yerman mor piraovin kin. ⁹Kini pəh nien mə Kughen rimnor yerman mə tukrasitu ye kafan piraovin, mərig rimnor piraovin mə tukrasitu ye kafan yerman.^f ¹⁰Ror məknakin mə piraovin tukraməkeikei məvəvhao ramor nimtətien mə in ramsiai kafan yerman pəh agelo minə tuksəm kharkun mə ramsiai əfrakis kafan yerman.

¹¹Mərig ye nimraghien kapətawə yamə mine kasofugin-pən ye Yesu Yermaru, piraovin to ripəh narə-pisinien; kini yerman to ripəh narə-pisinien, ¹²meinai in apa kupan Kughen rimivəh yerman mor piraovin kin. Mərig taktakun ai, narman minə fam, nipiraovin kaseimək kin əriə. Kini narimnar m-fam ramsi-pən tuk Kughen.

¹³Taksəm əmhen mə ratuatuk mə ?piraovin yame raməhuak kimi Kughen tukrvəvhao uə nikam? ¹⁴Narmamə m-fam kharkun mə yerman yame nimar nikwənen rapomh, tukror naurisien kimin, [tukamni kimə in rəmhen kin piraovin]. ¹⁵Mərig tukmə piraovin kirik nimar nikwənen rapomh, rikin tukragien tukun, kini narmamə tuksəgnəgin in tukun, meinai Kughen rimivəhsi-pən nimar nikwəne piraovin rəmhen mə kafan kəvəvhao. ¹⁶Mərig tukmə yermamə kirik rimə tukrəgkiar kimi yo tuk nar a, kini yakamni məkneikin mimə norien pisin min kirik ye yama rikək; niməhuak pisin pisin minə kasəri-pən swatuk kirikianə.

Norien kape Nəviginien Rhakə

¹⁷Ye nəgkiarien yamə mine jakni-pre tuk əmiə ai taktakun, to yakpəh nini-vivi-yen əmiə, meinai nəkwətə-kwisien kapəmiə ripəh nasituyen, mərig ramoriah əmə əmiə. ¹⁸Nar kupan yame jakni in e mə yimnərig nəvsaoyen kirik mə nipig nakasofugin əmiə minə mə taksəhuak, kini misarə maseikus-eikus min kapəmiə kwhen. Kini rikik raməsik mə nəvsaoyen a yimnərig in nəfrakisien.^g ¹⁹Nakhamə ta mə takasəkeikei masəwhai kwhen kapəmiə mə tukror əpu mə kimə ni-pa mine Kughen rikin tukragien tuk əriə. ²⁰Nipig nakasofugin əmiə minə, masən Nəviginien Rhakə, nakhamə ta mə naksəri-pən əfrakis norien kape nənien Nəviginien kape Yesu Yermaru. Mərig taksəm-ru norien e kapəmiə. Pəh nien mə naksəri-pən norien atuatur kape nənien Nəviginien kape Yesu Yermaru, ²¹meinai nipig nakasəvigin, kimie kirikianə kirikianə nakasəvigin, mhapəh nhawhinien əmiə minə tiksın. Tiksın kisəmkərəv, tiksın kisapis kin waen. ²²Tukmə nakhamə taksəvigin kirikianə kirikianə mamhanim, taksor əmə apa iməmiə yerkwanu minə, kwasig ikin nakpihavən ye niməhuak. Mərig norien kapəmiə ripəh

^e 11:7 Jen 1:26-27 ^f 11:8-9 Jen 2:18-23 ^g 11:18 1 Kor 1:10-12

nisiaiyen niməhuak kape Kughen; mamor auris yavən has minə. ?Kini jakni-pre naha nhagin tuk əmiə? ?Jakni vi vi əmiə tuk norien a uə? !Nikam, to yakpəh nini-vivi-yen əmiə tukun!

²³Meinai yaknhajoun ta əmiə nhajounien yame ramsi-pən tuk Yermaru. Yenpig a, kwasig ikin keighan-pən kin Yesu Yermaru ye kwermi tukmir minə, in rimivəh bred ²⁴mini vi vi Kughen tukun, kini mhapu, kini mimə, “In e nīprak yame tukrakapir tuk əmiə. Taksor məknakin, mə rikimiə tukraməsik Yo.” ²⁵Ye norien kirikianə əmə min, nīpig kwəsəvigin ta, In rimivəh pənkin waen mini mimə, “Kap waen e in nitawik yame ramhajoun promes vi yame Kughen ramor kimi narmamə. Nīpig takhanim rikimiə tukraməsik Yo.”^h ²⁶Tuk nar e, nīpig tukmə nakasən bred a, uə nakhanim waen a, nakamhani-ərhav nimhəyen kape Yesu Yermaru miseriaji tukrirerig-pə min.ⁱ

²⁷Ror məkneikin, yermamə yame ramən bred uə ramnim waen ye kap kape Yesu Yermaru ye norien yame rīpəh natuatukien, in ramor təvhagə has mamoriah nīprai Yesu Yermaru mine nitawin.^j ²⁸Mərig kwasig ikin nakasən bred mamhanim kap waen, takasəkeikei misəm əmhen ta kapəmiə nīmraghien. ²⁹Meinai yermamə yame ramən bred mamnim kap waen, mərig rikin rīpəh nəsik-huvəyen nīprai Yesu Yermaru, nənien mine nīnimien kafan ravi-pə atuk əmə narpinien kimin. ³⁰Ror məkneikin mə kimiə khapsaah nīpraimiə ramərou kini nakhamhə, kini kimiə tiksın nakwənhamhə ta. ³¹Mərig tukmə kitawə kirikianə kirikianə kisəm əmhen ta nīmraghien kapətawə, kwasig ikin misən Nəviginien Rhakə, tamə Kughen tukravəhsi-pə narpinien kimi ətawə. ³²Nīpig Yesu Yermaru tukraməko atuaturə ətawə, ramor məknekin mə nīpig In tukrəkir narmamə ye tokrei tanə mor narpinien kimi əriə, kini kitawə tukharəh nhavəhyen narpinien kitawə miriə.^k

³³Ror məkneikin piak minə mine nowinik minə, nīpig takhauə kirikianə mə taksən Nəviginien Rhakə, takaseito kin əmiə minə tiksın. ³⁴Tukmə yermamə kirik rəmkərəv, rhuvə mə tukrəvigin ta apa iman yerkwənu ai muə, tamə ruə ye nofuginien, mən pisin nəviginien kin narmamə tiksın, kini Kughen rīvəhsi-pən narpinien kimin.

Kini nīpig jakurə tuk əmiə, jakvəhsi-pre swatuk ye narimnar pisin minə tiksın yame nakasaiyoh-pə kin.

Nanmin kape Kughen ravəhsi-pə nirkunien pisin pisin

(Rom 12:4-8)

12 ¹Piak minə mine nowinik minə, pəh yakəgkiar ye nirkunien pisin pisin yamə mine Nanmin kape Kughen ravəhsi-pə kimi ətawə,

^h 11:25 Eks 24:6-8; Hib 8:8-13 ⁱ 11:24-26 Mat 26:26-29; Mak 14:22-25; Luk 22:14-20

^j 11:27 Hib 10:29 ^k 11:32 Hib 12:5-6

meinai yakorkeikei mə kimiə takasəkeikei mharkun. ²Kimiə nakharkun mə apa kupan, niḡig nimnharəh nisəhuakien kimi Kughen, kivi-pən nətərigien kapəmiə kamkir-pən əmiə ye swatuk tuk nəhuakien kimi nanmi nar yamə mine khapəh nisəgkiarien.¹ ³Ror məkneikin, yakamni-pre tuk əmiə mə tukmə yermamə ramni hah Yesu Kristo, pəh nien mə Nanmin kape Kughen rīvəhsi-pən nəgkiarien a kimin; kini Nanmin kape Kughen əmə ramor yermamə rirkun niniyen mə Yesu in Yermaru.^m

⁴Nanmin kape Kughen ravəhsi-pə nirkunien pisin pisin minə kimi ətawə; mərig Nanmin kirikianə əmə.ⁿ ⁵Kitawə kasor wok pisin pisin ripsaah, mərig Yermaru kirikianə əmə yame kasor wok kafan. ⁶Kitawə kasor wok ye norien pisin pisin ripsaah, mərig in Kughen kirikianə əmə yame ramor wok ye nimraghien kape narmamə mifam mə iriə tuksor wok minə fam a.

⁷Kini Nanmin kape Kughen ravəhsi-pə nirkunien pisin pisin kimi ətawə kirikianə kirikianə mə kitawə tuksasitu irətawə minə fam. ⁸Nanmin kape Kughen ravəhsi-pən nəgkiarien kape nirkunien kimi yermamə kirik; kini Nanmin kirikianə əmə rīvəhsi-pən nirkunien nar kimi yermamə pisin kirik. ⁹Kini Nanmin kirikianə əmə ravəhsi-pən nhatətəyen kimi yermamə pisin kirik min. Kini Nanmin kirikianə əmə ravəhsi-pən nirkunien kimi yermamə pisin kirik min tuk nor-huvəyen yermamə. ¹⁰Kini mivəhsi-pən min nirkunien kimi yermamə pisin kirik min tuk norien nimtətien minə. Kini mivəhsi-pən min nirkunien kimi yermamə pisin kirik min tuk nini-ərhavyen nar kirik kwasig ikin nar ai rīpiamuə. Kini mivəhsi-pən min nirkunien kimi yermamə pisin kirik min tuk nəkirien nanmin pisin pisin minə. Kini mivəhsi-pən min nirkunien kimi yermamə pisin kirik min tuk niniyen nəgkiarien kape tanə pisin pisin minə. Kini mivəhsi-pən min nirkunien kimi yermamə pisin kirik min tuk nhopraiye nīprai nəgkiarien minə a. ¹¹Nirkunien minə a, iriə m-fam kamhasi-pən əmə tuk Nanmin kirikianə əmə, kini ravəhsi-pə kimi ətawə kirikianə kirikianə ye swatuk yame Kughen rorkeikei.^o

Nuhpikinien ye nīprai yermamə

¹²Narmamə kape Kristo kisəmhen əmə kin nīprai yermamə, yame in kirikianə əmə, mərig nor-norin minə ripsaah. Kini nar arnarig mə nor-norin pisin pisin minə, kamharpin-pən ye nīpran kirikianə əmə.^p ¹³Ye norien kirikianə əmə min, kitawə tiksın, kwənərəus kape Isrel; tiksın nəmə Gris; tiksın slef; tiksın pəh nien mə slef; mərig Nanmin kape Kughen kirikianə əmə rimnor baptaes irətawə fam mimə tukhauə

¹ 12:2 Hab 2:18-19 ^m 12:3 1 Jon 4:2-3 ⁿ 12:4 Rom 12:6 ^o 12:11 1 Kor 7:7

^p 12:12 1 Kor 10:17

kirikianə əmə ye Kristo. Kini kitawə kamhavəh^q Nanmin kape Kughen yame in kirikianə əmə.^r

¹⁴Sətərig-ru. Niprai jir, pəh nien mə norin kirikianə; mərig nor-norin ripsaah. ¹⁵Nar apnapig nihun ramni mimə, “Mərig in ai pəh nien mə yo kwermın, pəh nien mə yo nori niprai yermamə kirik,” mərig nəgkiarrien kafan rıpəh norien nihun mə pəh nien mə in nor niprai yermamə. ¹⁶Nar apnapig nimətirgin ramni mimə, “Mərig in ai pəh nien mə yo nımrin, pəh nien mə yo nori niprai yermamə kirik,” mərig nəgkiarrien kafan rıpəh norien nimətirgin mə pəh nien mə in nor niprai yermamə. ¹⁷?Tukmə niprai jir, nımrin in-əmə-in-əmə, kini tukrhawor pən iran mine mamərig nar? ?Kini tukmə niprai jir nimətirgin in-əmə-in-əmə, tukrhawor pən iran mine mamərig nəmiəv nar? ¹⁸Mərig nikam. Kughen rimməruhu nor-nor yermamə yame In rorkeikei mə tukhaswin aikin. ¹⁹?Tukmə iriə fam norin kirikianə əmə, kini nipran raməker-pən pukaa? ²⁰Mərig nəfraksisien mə nor-norin ripsaah, mərig nipran kirikianə əmə.

²¹Nimri jir to rıpəh nini-pəniən tuk kwermi jir mimə, “Yo yakəpəh ik, yo yaknəmhen ta.” Kini kapən kapə to rıpəh nini-pəniən tuk nihun mir mimə, “Ah. Yakəpəh əmiru. Yo yaknəmhen ta.” ²²To rıpəh norien məknakin. Nor-nori nipraitawə yamə mine rikitawə raməsik mə iriə kasəpəu, mərig to khapəh nisəpəhyen. ²³Nor-nortawə yame ror naurisien, tukhagin huvə tukun. Kini nor-nortawə yame rıpəh nəmhenien mə narmamə tuksəm, kitawə tuksarkaoh-pən kimin. ²⁴Mərig nor-nortawə yame rıpəh norien naurisien, kitawə khapəh nisarkaoh-pəniən kimin. Mərig Kughen ramofugin narmamə ye niməhuak kapətawə mamor huvə pən kimi əriə yamə mine kitawə kasəm-əhu əriə, rəmhen kin yame In ravəhsi-pən nisaiyen kimi nor-norin yame kitawə khapəh nhasaiyen. ²⁵Kini ye norien a, nor-nor nipraitawə to khapəh niseikus-eikusien əriə minə; mərig pəh tuksəm huvə fam əriə minə. ²⁶Tukmə nor-nori tiksın kasərig nəmhəyen, kini nor-nori minə fam tuksərig nəmhəyen. Kini tukmə kaməgnəgin norin kirikianə, kini nor-nori minə fam rikiriə ramagen.

²⁷Niprai nəgkiarrien e rimə kimiə niprai Kristo, kini kimiə m-fam kirikianə kirikianə, kimiə nor-norin minə.^s ²⁸Kini ye niməhuak, Kughen rimməkupan mirpen narmamə tiksın mə iriə aposol minə; kini kwasig ikin, mirpen tiksın mə iriə profet minə, kini kwasig ikin, mirpen nəmhajoun minə. Kini mirpen tiksın mə tuksor nımtətien minə, tiksın tuksor huvə narmamə, kini tiksın tuksasitu ye narmamə, kini tiksın kharkun nisasituyen ye niniyen kape niməhuak, kini tiksın hamhani nəgkiarrien kape tanə pisin pisin.^t ²⁹?Nakhamə ta mə narmamə mfam iriə

^q 12:13 Gris ramni nuhpikinien mimə, “Kitawə kamhanim Nanmin kirikianə əmə.”

^r 12:13 Gal 3:28 ^s 12:27 Rom 12:5 ^t 12:28 Efes 4:11-12

aposal minə? ?Uə narmamə m-fam iriə profet minə? ?Uə narmamə m-fam iriə nəmhajoun minə? ?Uə narmamə m-fam kasor nīm̄tətien minə? ³⁰?Uə narmamə m-fam kasor huvə narmamə? ?Uə narmamə m-fam kamhani nəgkiar̄ien kape tanə p̄isin p̄isin minə? ?Uə narmamə m-fam kharkun n̄iprai nəgkiar̄ien p̄isin p̄isin minə a? Nikam, r̄ipəh norien mək̄nakin.

Norkeikeiye
(Rom 12:9-21)

³¹Mərig rhuvə mə taksərh̄u-pən t̄im t̄im nətəriḡien kap̄emiə tuk nhav̄hyen n̄irkunien p̄isin p̄isin yamə mine Nanmin kape Kughen ravəhsi-pə, yame iriə khahuvə rapita.^u K̄ini taktakun ai, jakni-pre swatuk hanə yame in rhuvə p̄ik.

13 ¹Tukmə yakəgkiar̄ ye nəgkiar̄ien kape narmamə ikin p̄isin p̄isin minə uə ye nəgkiar̄ien kape agelo minə, mərig norkeikeiye rikək yer̄kik, mərig yakaməgkiar̄ p̄ik əmə rəmhen kin yermamə kirik yame ramuh nəp̄ag nai mamor t̄ərigaru, uə ramuh ap̄nap̄ig bel. ²Tukmə yakvəh n̄irkunien tuk n̄ini-ərhavyen nar, kwasig ikin nar a r̄ipiuə, mərig norkeikeiye rikək yer̄kik, yo nar ap̄nap̄ig əmə. K̄ini tukmə yakirkun nar erkwaig minə fam mine n̄irkunien minə fam, mərig norkeikeiye rikək yer̄kik, yo nar ap̄nap̄ig əmə. K̄ini tukmə kafak n̄hatətəyen in riskai mə jakor tukwas kirik r̄əta mamvən, mərig norkeikeiye rikək yer̄kik, yo nar ap̄nap̄ig əmə.^v ³Tukmə yakp̄ik-pən fam kafak nar̄imnar kimi yavən hah minə, uə yakeighan-pən kin tikmir minə kafak mə tuksarko-pən kin yo nap, mərig norkeikeiye rikək yer̄kik, to yakp̄əh norien win ye nar kirik.

⁴Norkeikeiye ramor yermamə kafan nətəriḡien raməpomh; k̄ini mor in ramor huvə pən kimi narmamə; m̄ipəh norien jalus kimi narmamə, m̄ipəh n̄ivəhsi-haktə-atukien in, m̄ipəh nausitien, ⁵m̄ipəh nor-pənien narmamə, m̄ipəh n̄ərig-atukien in, k̄ini niemha r̄ipəh nhai-pikien, k̄ini r̄ipəh n̄irapt̄əkin-t̄im-t̄imien rikin tuk norien has yame kamor kimin. ⁶K̄ini norkeikeiye ramor yermamə rikin r̄ipəh nagienien tuk norien has minə, mərig rikin ramagien əmə tuk norien huvə minə kape n̄əfrakisien.^w ⁷Norien kape norkeikeiye ramət̄ap̄ig kin yermamə mə kafan n̄əriḡien tukr̄ipəh n̄əpouyen; mamor in ramhatətə t̄im t̄im ye Kughen, m̄ərh̄u-pən t̄im t̄im kafan n̄əriḡien kimi Kughen. Nar ap̄nap̄ig tukmə n̄əmh̄yən ehua kirik ruə, mərig norien kape norkeikeiye ramət̄ap̄ig kin in mə tukr̄ipəh n̄im̄irien.^x

⁸Norien kape norkeikeiye to r̄ipəh norien infamien. Mərig n̄irkunien kape n̄ini-ərhavyen nar kirik kwasig ikin nar a r̄ipiuə, n̄irkunien nar a tukamhavən, tuk n̄ip̄ig kirik tikr̄ipirkək. Mine n̄irkunien kape nəgkiar̄ien ye nəgkiar̄ien p̄isin p̄isin, tukamhavən, tuk n̄ip̄ig kirik tukp̄iharkək.

^u 12:31 1 Kor 14:1 ^v 13:2 Mat 17:20 ^w 13:6 Rom 12:9 ^x 13:7 1 Pita 4:8

Kini nirkunien tikripirkək. ⁹Ror məkneikin meinai nirkunien kapətawə rikəskəh əmə; kini nəgkiarien yame Kughen ravəhsi-pə, kitawə kamhani-ərhav əmə niperin. ¹⁰Mərig nipig Yesu Kristo tukruə min mor atuatur narimnar m-fam, kini nirkunien pisin pisin yamə mine Nanmin kape Kughen ravəhsi-pə taktakun tukripirkək. ¹¹Nipig yimnarkəskəh, kini yimnəgkiar rəmhen kin kwajikovə, kini nirkunien kafak rəmhen kin pikwarien kirik. Mərig nipig yimaü mehuə, yimnəru-kin norien kape kwajikovə. ¹²Taktakun ai, kitawə kasəm əmə niperin rəmhen kin yermamə kirik yame ramarhanim ye glas yame rəmkimik. Mərig tuk Nipig Kwasig, kitawə tuksəm huvə Kughen. Taktakun ai, yakirkun niperin əmə; mərig ye nipig a, jakirkun huvə narimnar fam, rəmhen kin yame Kughen rirkun huvə yo ai taktakun mine.

¹³Kini taktakun ai, norien misir e kisisər karhəmır: norien kape nhatətəyen, norien kape nərhə-pən-timtim-ien nətərigien ye Kughen, mine norien kape norkeikeiyen. Mərig yame rhuə pik əgkap, in ai norien kape norkeikeiyen.^y

Nirkunien kape nini-ərhavyen nar kirik kwasig ikin nar ai ripitərhav-pə; mine nirkunien kape niniyen nəgkiarien kape tanə pisin pisin minə

14 ¹Taksarkut pik mimə norkeikeiyen tukrarmaru ye nimraghien kapəmiə, kini misarkut pik mə takhavəh nirkunien yamə mine Nanmin kape Kughen ravəhsi-pre, kini misarkut pik rapita mə takharkun nhani-ərhavyen nar kirik kwasig ikin nar ai ripitərhav-pə.^z ²Yakamni məkneikin meinai tukmə kimio kirik yame raməgkiar ye nəgkiarien kape tanə pisin pisin minə, pəh nien mə raməgkiar kimi narmamə, mərig raməgkiar kimi Kughen. Nəfrakisien, yermamə kirik rikək yame rirkun nəgkiarien yame ramni, mərig in ramni-ərhav nəgkiarien erkwaig yame Nanmin kape Kughen ravəhsi-pən kimin. ³Mərig narmamə m-fam yamə mine kamhani-ərhav nar kwasig ikin nar ai ripiamtərhav-pə, kamhani-pən tuk nivəhsi-haktəyen nimraghien kape narmamə, mine tuk nivəhsi-haktəyen nətərigien kapəriə, mine tuk nasituyen irəriə. ⁴Yermamə yame raməgkiar ye nəgkiarien kape tanə pisin pisin minə, ravəhsi-haktə əmə nimraghien kafan; mərig yermamə yame ramni-ərhav nar kwasig ikin nar ai ripiamuə, in ravəhsi-haktə nimraghien kape niməhuak. ⁵Yakorkeikei mə kimio m-fam taksəgkiar ye nəgkiarien kape tanə pisin pisin minə, mərig rhuə pik mə takhavəh nirkunien tuk nini-ərhavyen nar kwasig ikin nar ai ripiuə. Yermamə yame ravəh nirkunien tuk nini-ərhavyen nar kwasig ikin nar ai ripiuə, in ramasitu pik ye niməhuak rapita yermamə yame raməgkiar ye nəgkiarien kape tanə pisin pisin minə, meriaji in rhoprai niprai nəgkiarien mə tukrivəhsi-haktə nimraghien kape niməhuak.

^y 13:13 1 Tes 1:3 ^z 14:1 1 Kor 12:31; 14:39

⁶ Piak minə mine nowinik minə. ?Tukmə yakaurə tuk əmiə maməgkiar kimi əmiə ye nəgkiarien kape tanə pisin pisin, mipəh nhopraiye niprai nəgkiarien, kini tukrhawor masitu irəmiə? Mərig jakaməkeikei mini-ərhav nar kirik yame Kughen rimnor əpu kimi yo pəh nakharkun. Kini jakaməkeikei maməvhag kimi əmiə, mivəhsi-pre nirkunien kimi əmiə, mamni-ərhav nar kirik yame tukripiuə. ⁷ In rəmhen əmə kin tərhenao yame kamher, uə gita yame kamuh. Narimnar minə a khapəh nhamraghien, yermamə əmə ramor əriə kamərig rikiriə. Kini tukmə kher oror tərhenao, tukeinein nanmi nipei yame tərhenao raməni. ⁸ Kini tukmə kamher oror naiyuk ye nipig kape narowaginien, narmamə tukhapəh nisor-apnəpənəyen tukun. ⁹ Mərig rəmhen əmə kin əmiə. ?Tukmə naksəgkiar ye nəgkiarien yame narmamə kaseinein, tukshawor mharkun niprai nəgkiarien yame nakamhani? Kimiə naksəgkiar əmə kimi nimago-ago; narmamə khapəh nhavəhyen nipran. ¹⁰ Nəfrakisien mə nəgkiarien minə ripsaah ye tokrei tanə, kini iriə kirikianə kirikianə niprai nəgkiarien aikin kapəriə. ¹¹ Kini tukmə yakpəh nirkunien niprai nəgkiarien yame yermamə kirik ramni-pə tuk yo, yo yakapsipis tukun, kini in yepsipis tuk yo. ¹² Rəmhen əmə kin əmiə. Kimiə naksorkeikei mə Nanmin kape Kughen tukrivəhsi-pre nirkunien pisin pisin minə, taksarkut pik mə takhavəh nirkunien yamə mine khavəhsi-haktə nimiraghien kape niməhuak.

¹³ Tuk nar ai, tukmə kimiə kirik raməgkiar ye nəgkiarien kape tanə pisin kirik, tukraməkeikei məhuak min mə Kughen tukrivəhsi-pən niprai nəgkiarien e pəh rhoprai-pən kimi niməhuak. ¹⁴ Tukmə yakaməhuak ye nəgkiarien kape tanə pisin kirik, rikik raməhuak mərig nətərigien kafak ramərəp apnapig əmə. ¹⁵ ?Kini jakhawor? Jakəhuak yerikik, mərig jakəhuak min ye nətərigien kafak. Kini jakəni nipei yerikik, mərig jakəni min nipei ye nətərigien kafak. ¹⁶ ?Tukmə nakhani vi vi Kughen yerkim ye nəgkiarien kape tanə pisin, yermamə yame reinein nəgkiarien a tukrhawor pən iran mine mameighan kin nəhuakien kafam? To rīpəh neighanien kin, meinai in reinein nəgkiarien yame nakamni. ¹⁷ Tukmə ror nakamni vi vi Kughen, mərig nəgkiarien kafam rīpəh nivəhsi-haktəyen nimiraghien kape yermamə yame reinein nəgkiarien e nakamni.

¹⁸ Yakamni vi vi Kughen mə yakaməgkiar ye nəgkiarien kape tanə pisin pisin minə rapita əmiə m-fam. ¹⁹ Mərig ye nəkwai niməhuak, tukmə yakamhajoun narmamə ye nəgkiarien kwatiksın əmə yame narmamə kharkun nipran, in rhuvə pik rapita yame to yakni nəgkiarien ripsaah pik ye nəgkiarien yame iriə kaseinein.

²⁰ Piak mine nowinik minə. Takhapəh nisorien nərigien kapəmiə minə rəmhen kin kwajikovə. Ye norien kirikianə əmə e taksəmhen kin kwajikovə əmtəmtə yamə mine kiseinein norien təvhagə has. Mərig ye

nərigien kapəmiə rhuvə mə rikimiə tukrimruə.^a 21 Meina kimini ye loa kape Moses kimə,

“Kughen Yermaru ramni məkneikin mə,

‘Jakor mə narmamə yamə mine kasəgkiar ye nəgkiarien kape tanə pisin minə tukhani-ərhav nəgkiarien kafak tuk narmamə.

Kini iriə tuksərig nəgkiarien kape yepsipis minə,

mərig nar apnapig mə iriə tuksərig pawk nar vi kirik, mərig iriə to khapəh nisətərigien kin Yo.’”

(Aes 28:11)

22 Ror məkneikin mə nəgkiarien kape tanə pisin pisin minə, in nimtətien kirik yame tukrasitu ye narmamə yamə mine khapəh nisəhuakien, pəh nien mə nimtətien kirik yame tukrasitu ye nəməhuak minə. Mərig nipig yermamə ramni nar kwasig ikin nar ai ripiamuə, nəgkiarien e kape nəməhuak, pəh nien mə kape narmamə yamə mine khapəh nisəhuakien. 23 Ror məknakin tukmə niməhuak piəpiə ramhum, kini narmamə m-fam kasəgkiar ye nəgkiarien kape tanə pisin pisin minə, kini iriə yamə mine khapəh nharkunien, uə narmamə yamə mine khapəh nisəhuakien khauə imə, iriə tuksəm kini khamə ta mə kimiə nakaseno-eno.^b 24 Mərig tukmə yermamə kirik yame ripəh nəhuakien, uə yermamə yame rameinein nəhuakien ramuə imə nipig narmamə kamhani-ərhav nar kwasig ikin ripiamuə, kini nəgkiarien kapəmiə tukrirap rikin, kini in tukrirkun mə in yor təvhagə has, kini nəgkiarien minə a tukrəkir kafan norien,^c 25 kini kafan təvhagə hah yame ramerkwaig tukruə ye nikakien. Tuk nar e, in tukrimir mənim-pən nimirin ye nimoptanə maməhuak kimi Kughen, mamni-ərhav mimə, “Nanmin kape Kughen raməmir əfrakis irəmiə.”

Pol raməvhag kimi əriə tuk nipig kape nəhuakien

26 Piak minə mine nowinik minə. Pəh yakni niprai kafak nəgkiarien. Nipig kimiə m-fam naksəkwətə kirikianə ye nofuginien tuk nəhuakien, kimiə m-fam kirikianə kirikianə kapəmiə aikin wok yame takasor. Tiksin kasəni nipei, kini tiksin kashajoun, kini tiksin kasor əpu nəgkiarien tiksin yame ramerkwaig, tiksin kasəgkiar ye nəgkiarien kape tanə pisin pisin minə, kini tiksin kashoprai niprai nəgkiarien mine. Takasəkeikei misor narimnar minə e tuk nərip-timtimien niməhuak.^d 27 Tukmə narmamə tiksin kasəgkiar ye nəgkiarien kape tanə pisin, kiraru uə kisəsər əmə tukrhəgkiar, kirik tukrini kafan, kini kwasig ikin, kirik rini min kafan, kini yermamə kirik tukraməkeikei mhoprai niprai nəgkiarien minə a. 28 Mərig tukmə yermamə rikək tuk nhopraiye niprai nəgkiarien yame kirhini, pəh kirhəgkiar pisin əmə kimi Kughen, mirhipəh nini-ərhavyen ye niməhuak.

^a 14:20 Efes 4:14 ^b 14:23 Wok 2:13 ^c 14:24 Jon 16:8 ^d 14:26 1 Kor 12:8-10

²⁹Rhuvə mə profet kiraru uə kisisər əmə tukrhəgkiar, kini narmamə tiksın tuksəkir huvə kapərisir nəgkiarinen.^e ³⁰Kini tukmə yermamə kirik rərer maməgkiar, məkneikin Kughen rər əpu nəgkiarinen kirik yame rimnamerkwaig kupan ruə tuk yermamə kirik yame ramkwətə, rhuvə mə yermamə yame ramərer maməgkiar tukrəkwtə mapnapig, pəh yame Kughen rivəhsi-pən nəgkiarinen kimin pəh in rərer məgkiar. ³¹Ror məknakin mə kimiə yamə mine nakamhani-ərhav nəgkiarinen yame Kughen ravəhsi-pre, kirik tukrəkupən məgkiar; ai, kirik min, ai kwasig ikin, kirik min, mə takharkun nishajounien narmamə m-fam, mhəvəhsi-haktə nətərigien kapəriə. ³²Narmamə yamə mine kamhavəh nirkunien tuk nini-ərhavyen nar, kwasig ikin nar ai ripiüə, kharkun nipig atuutuk kape nəgkiarinen mine nipig atuutuk kape nipimien, ³³meinai pəh nien mə Kughen rorkeiki nuvrig-uvrigien, mərig in rorkeiki nəmərinuyen. Ror pən, ye niməhuak minə fam kape narmamə kape Kughen, ³⁴ye nipig kape nəhuakien, nipiraovin tukhapəh nisəgkiarinen, meinai ripəh natuatukien mə tuksəgkiar. Mərig tukasəkeiki masətərig kin nəmasur kape niməhuak, rəmhen kin yame loa ramni.^f ³⁵Tukmə kisorkeiki mə tukharkun nar kirik, tukharerig-pən apa yerkwanu, kini misaiyoh kapəriə narman minə kin. Meinai ror naurisien mə piraovin tukrəgkiar ye nəkwai niməhuak.

³⁶?Rhawor? Kimiə tiksın nakhamə ta mə Kughen rimivəhsi-pre nəgkiarinen mə kapəmiə pisin əmə. Nakhamə ta mə kimiə pisin əmə nakharkun nəkirien norien minə. ³⁷Mərig tukmə kimiə kirik rikin raməsik mə Kughen ravəhsi-pən nəgkiarinen kirik kimin, uə Nanmin Kape Kughen rimivəhsi-pən nəsaninien kimin, kini in tukraməkeiki mini nəfrakisien ye nəgkiarinen yame yakamrai kimi əmiə mimə nəkwai Yermaru nəfrakis a. ³⁸Tukmə yermamə kirik raməpəh nəgkiarinen minə e yakamni, pəh narmamə tuksəpəh nəgkiarinen yame in ramni.

³⁹Ror məkneikin, piak minə mine nowinik minə, rhuvə mə taksarkut tuk nini-ərhavyen nəgkiarinen yame Kughen ravəhsi-pre, kini takhapəh nisətapigien kin narmamə yamə mine kasəgkiar ye nəgkiarinen kape tanə pisin pisin. ⁴⁰Mərig ye narimnar fam yame naksor ye nipig kape nəhuakien, takasor tukramatuutuk ye nipig kape nəhuakien.

Pol ramni-ərhav mə Kristo rimimragh min ye nimhəyen kafan

15 ¹Piak minə mine nowinik minə. Yakorkeiki mə jakni-ərhav min nəvsaoyen huvə kimi əmiə yame yakwəni-pre ta tuk əmiə, kini nimnhavəh yerkimie, kini misərer timtim iran. ²Tukmə nakharaptərəkin timtim nəvsaoyen huvə yame yimini-pre tuk əmiə, Kughen tukrivəh miragh əmiə iran. Mərig tukmə naksəpəh, mishatətə ye nəgkiarinen pisin, kini nhatətəyen kapəmiə in tukror nar apnapig əmə kin.

^e 14:29 1 Tes 5:21 ^f 14:34 1 Kor 11:3; 1 Tim 2:12

³Narimnar yame yo yimnərig, in rhuvə p̄ik, kini yakwəni-pre ta tuk əmiə mə Kristo rimamhə tuk nivəhsi-tayen narpinien kape təvhagə has kapətawə rəri-pən nəgkiarien yame Nəkwəkwə kape Kughen rimini kupan kwasig ikin ripiuə.^g ⁴Kimnerwaig kin In, kini rīvəh nipig kisisər, rūimragh min ye nimhəyen kafan, rəri-pən nəgkiarien yame Nəkwəkwə kape Kughen rimini kupan kwasig ikin ripiuə.^h ⁵Kini rimnəkupan mītərhav-pən tuk Pita, kwasig ikin, mīpitərhav-pən tuk kafan narmamə twelef.ⁱ ⁶Kwasig ikin, mīpitərhav-pən min tuk nəməhuak minə rapita faef hundred ye nipig kirikianə əmə. Kini tiksın kamhamragh hanə miseriaji-pə ai taktakun, kini tiksın kwənhamhə ta. ⁷Kini kwasig ikin mīpitərhav-pən tuk Jemes, kini ai mīpitərhav-pən tuk aposol minə fam.^j

⁸Rimnəkupan mītərhav-pən tuk narmamə minə a, kwasig ikin yo. Ritərhav-pə tuk yo nar apnapig yo yakəmhen kin kwajikovə kirik yame ripəh narhayen ye nipig atuatur kafan.^k ⁹Yakamni məkenikin meinai yo ye tanə əgkəp; aposol minə tiksın kisapita yo. Kini yakpəh nəmhenien mə narmamə tuksokrən kin yo mə yo aposol kirik, meinai in apa kupan, yimnor nahasien kimi niməhuak minə kape Kughen.^l ¹⁰Mərig ye nihuvəyen yame Kughen rimnautə-pə kin kimi yo, yakwauə minor məkneikin ai towei. Kini nihuvəyen a ripəh nuə-apnapigien, mərig ramuə mamor kwənkwan. Nəfrakisien yimnor wok rapita fam aposol minə, mərig pəh nien mə ye nəsaninien kafak, mərig ye nihuvəyen yame Kughen rimnautə-pə kin kimi Yo.^m ¹¹Nar apnapig mə yo uə iriə kamhani-ərhav-pre Nəvsəoyen Huvə tuk əmiə, mərig nəgkiarien in e yame yakamhani-ərhav pre tuk əmiə, nimnhani nəfrakisien iran.

Narmamə minə fam yamə mine kwənhamhə ta tukhamragh min

¹²?Mərig tukmə kamhani-ərhav mə Kristo rimimragh min ye nimhəyen kafan, kini rhawor e kimiə tiksın nakamhani mhamə narmamə yamə mine kwənhamhə to khapəh nhamragh-minien? ¹³Mərig ripi mə narmamə yamə mine kwənhamhə ta to khapəh nhamragh-minien, to Kristo ripipəh nimragh-minien ye nimhəyen kafan. ¹⁴Kini to Kristo ripipəh nimragh-minien ye nimhəyen kafan, wok kapəmiə tuk nini-ərhavyen nəvsəoyen huvə, mine nhatətəyen kapəmiə tukror əmə nar apnapig kin. ¹⁵Nar kirik min, to Kristo ripipəh nimragh-minien ye nimhəyen kafan, kimawə yakpiseikuə ye Kughen meinai yakamhani-ərhav mə Kughen rimivəh miragh Kristo ye nimhəyen. Mərig ripi mə narmamə yamə mine kwənhamhə ta kipihapəh nhamragh-minien ye nimhəyen kapəriə, to Kughen ripipəh nivəh-miragh-minien Kristo ye nimhəyen kafan. ¹⁶Meinai ripi mə narmamə yamə mine kwənhamhə

^g 15:3 Aes 5:3-12 ^h 15:4 Mat 12:40; Wok 2:24-32 ⁱ 15:5 Mat 28:16-17; Luk 24:34

^j 15:7 Wok 1:3-4 ^k 15:8 Wok 9:3-6 ^l 15:9 Efes 3:8; 1 Tim 1:15 ^m 15:10 2 Kor 11:23

ta kipihapəh nhamragh-minien ye nimhəyen, to Kristo ripipəh min nimraghien ye nimhəyen kafan. ¹⁷Kini ripi mə Kristo ripipəh nimragh-minien ye nimhəyen, to nhatətəyen kapəmiə nipran rirkək, kini kimia to naksarə hanə ye narpinien kape təvhagə has. ¹⁸Kini to narmamə yamə mine kamhani nəfrakisien ye Kristo yamə mine kwənhəmhə ta, to kipiserwei. ¹⁹Ripi mə kitawə kipsisərəhu-pən tim tim nətərigien kapətawə ye Kristo tuk nimraghien əmə kape tokrei tanə e, sore asul tuk ətawə. Meinai kitawə kamharəh pikin nipig əutən minə rapita narmamə minə ye tanimtanə.

²⁰Mərig nəfrakisien mə Kristo rimimragh min ye nimhəyen. In rimnəkupan ye narmamə m-fam yamə mine kwənhəmhə, kini mimragh min ye nimhəyen. ²¹Yermamə kirikianə əmə rimnor swatuk tuk nimhəyen ruə ye tokrei tanə e; kini ye norien kirikianə əmə min, yermamə min kirik rimnor swatuk mə narmamə tukhamragh min ye nimhəyen kapəriə.ⁿ ²²Ror məknakin mə narmamə m-fam tukhamhə meinai narmamə kamhasi-pən ye Adam. Kini ye norien kirikianə əmə min, narmamə m-fam yamə mine kamhəuə kirikianə iriə Yesu Kristo tukhamragh min. ²³Mərig iriə e tukhaamragh min ye nipig atuatur kapəriə. Kristo in rimnəkupan mimragh min, kini nipig tukruə min iran, kafan narmamə yamə mine kwənhəmhə ta tukhamragh min.^o ²⁴Kini Nipig Kwasig tukruə, In tukroriah narmaruyen minə fam, mine nehuəyen minə fam, mine nəsaninien minə fam. Kwasig ikin, tukrəta-pən ye narmaruyen kafan ye kwermi Tatə Kughen. ²⁵Ror məknakin meinai In tukraməkeikei mamarmaru “meriaji tukrehuə ye tikmir minə kafan.”

(*Sam 110:1*) ²⁶Tukroriah

tikmir minə fam kafan mamvən infamien tukroriah min nimhəyen. Kini nimhəyen tukrirkək min^p ²⁷meinai Nəkwəkwə kape Kughen ramni mə, “Rimnei-əhu fam narimnar mamehuə irəriə.” (*Sam 8:6*)

(Mərig nəgkiarien yame ramni mə “rimnei-əhu fam narimnar mamehuə irəriə,” pəh nien mə ravəhsi-əhu min Kughen Yermaru, meinai in e Kughen yame tukrərəhu-pən fam narimnar ye kwermi Kristo.) ²⁸Nipig Kughen tukror narimnar minə a, kini Tini atuatur tukruə mamarə ətgin ye narmaruyen kape Kughen, mə Kughen tukruə mamarmaru ye narimnar fam.

²⁹Narmamə tiksini kamhani mhamə to narmamə kharəh nhamragh-minien ye nimhəyen kapəriə. Mərig norien kape norien bartaes atuə kin kape narmamə yamə mine kwənhəmhə ta ramhajoun-pən mə narmamə kwənhəmhə pawk mərig nanmiriə ramragh əmə. ³⁰?Kini ripi mə narmamə yamə mine kwənhəmhə ta to kipihapəh nhamragh-minien, rhawor irəməwə? !Kimawə yakamharəh pikin nipig əutən minə

ⁿ 15:21 Rom 5:12 ^o 15:23 1 Tes 4:16; Rev 20:5 ^p 15:26 Rev 20:14

ye nımraghien kapəməwə nıpig minə fam!⁹ ³¹ Piak minə mine nowinik minə, narmamə kasarkut mə tukshopni yo ye nıpig rıpsaah. Kini kimia nakharkun mə in e nəfrakisien rəmhen kin yame nakharkun mə in nəfrakisien mə rikik ragien pik tuk əmiə meinai kimia nakashatətə tim tim ye Yesu Kristo Yermaru kapətawə. ³² Yım̄narkut pik apa Efesas rəmhen kin in ai mə yakamarowagin kimawə nar aparu minə yame kasarkwəpah. Kini rıpi mə narmamə yamə mine kwənhamhə ta to kipihipəh nhamragh-minien, to narkutien kafak kwənkwan rıpirkək. Rıpi mə narmamə yamə mine kwənhamhə ta to kipihipəh nhamragh-minien, rıpihuvə mə to kisəri-pən nəgkiarien e yame ramni mə,

“Pəh kisor əwhai nheikinien kape tokrei tanə, masor lafet misapis kin waen mamharpin,
kwasig ikin mıpihamhə.”

(Aes 22:13)

³³ Takhapəh nisorien mə narmamə tukseikuə irəmiə. Nəgkiarien e raməfrakis yame ramni mə, “Nıpig narmamə yamə mine kapəriə norien rhuvə kasəriwək iriə narmamə hah minə, nəmə hah minə kasoriah norien huvə minə kapəriə.” ³⁴ Havəh min nətərigien kapəmiə rırerig, muə mə taksor nar huvə kirik yame nakharkun mə taksor; mhapəh nisori-minien təvhagə has. Yakaməgkiar məkneikin meinai kimia tiksın nakseinein hanə Kughen. Kini nar e in e ror naurisien.

Nıprai yermamə rımamhə marə mımragh min

³⁵ Mərig tukmə ror narmamə tiksın kisaiyoh mhamə, “?Rhawor e yermamə yame rımhə marə mamragh min? ?Tukəm nıpran, tukrhawor pən iran mine?” ³⁶ Naiyohyen mine rətəwao. Tiknim-pən kweru nai ye nımoptanə, ai tukraməkeikei mhaier kin nıpran yame rivi.^r ³⁷ Nıpig naksuv kweru nai, pa rımə naksuv nıpran yame tukruə, mərig nakamsuv əmə kweru nai, tukmə ror kweru wit kirik uə kweru nai pisin kirik. ³⁸ Mərig Kughen ror raurə kin nuknen yame In rorkeikei; kini In əmə ravəhsi-pən nıpran kimi nai minə fam. ³⁹ Nıprairiə rıpəh nəm-nəmhenien. Nıprai yermamə rıpəh nəmhenien kin nar mıragh yamə mine nıprairiə pisin pisin. Man minə nıprairiə pisin pisin. Kini kəmam minə nıprairiə pisin pisin. ⁴⁰ Apa ye neai, narimnar aikin, kini in e tokrei tanə e, narimnar aikin ror pisin. Nıpig taksəm narimnar apa yerpırig ye neai mə in rhuvə, kafan nıhuvəyen in ror pisin ye nıhuvəyen kape narimnar kape tokrei tanə e. ⁴¹ Kini nıkhakien kape mırh ror pisin ye nəsiəyen kape makuə mine nəsiəyen kape kəmhau minə. Kini nəsiəyen kape kəmhau minə kasor pisin pisin.

⁴² Kini rəmhen əmə kin nıprai narmamə kwənhamhə yame kamhamragh min. Nıprai narmamə yame kimənım əriə tukrəmətıt,

⁹ 15:30 Rom 8:36 ^r 15:36 Jon 12:24

mərig nipiḡ tukramragh min iran, to riḡəh min nəmətitiən. ⁴³Nipiḡ kamnim, in nar kirik yame narmamə khapəh nisorkeikeiyen, mərig nipiḡ tukramragh min, in nar kirik yame narmamə tuksəm kafan nihuvəyen. Nipiḡ kamhanim, nəsaninien kafan rirkək; mərig nipiḡ tukramragh min, nəsaninien kafan tukrehuə.^s ⁴⁴Nipiḡ kamhanim nīpraitawə, in nar kape tokrei tanə; mərig nipiḡ tukramragh min, in nar kape rao ye neai. Tukmə nīpran aikin kape tokrei tanə, kape rao ye neai min aikin. ⁴⁵Ror pən, Nəkwəkwə kape Kughen ramni mīmə,

“Yermamə kupan, in e Adam, in rimauə mamragh.” (Jen 2:7)

Kini kwasig ikin en, Adam infamien^t, in e Yesu Kristo, ripiua mivəhsi-pə nīmraghien kape rao ye neai. ⁴⁶Pəh nien mə nar kape nanmin rimməkupan muə. Mərig nar kape tokrei tanə rimməkupan muə, kwasig ikin nar kape nanmin ripiua. ⁴⁷Yame rimməkupan əḡkap kimnor kin nīmokru, mərig yame ror kiraru kin, in e Yesu Kristo, rimasi-pən ye rao ye neai. ⁴⁸Narmamə m-fam kape tokrei tanə, nīprairiə rəmhen əmə kin nīprai Adam yame rimasi-pən ye nīmoptanə; mərig narmamə yamə mine kamhavən ye rao ye neai, nīprairiə rəmhen əmə kin nīprai Kristo, yame rimasi-pən ye rao ye neai. ⁴⁹Taktakun ai, kitawə kisəmhen kin Adam e kape tokrei tanə, kini ror məkneikin, tuk nipiḡ kirik tuksəmhen kin Kristo e kape rao ye neai.

⁵⁰Yakamni-ərhav pre tuk əmiə, piak minə mine nowinik minə, mə nīprai yermamə mine nitawin, to riḡəh nivəniən ye narmaruyen kape Kughen. Kini ye norien kirikianə əmə min, nar yame tukrəmətit to riḡəh nivəhyen nar yame ramarə rerin. ⁵¹Taksərig-ru. Jakni nar erkwaig yame Kughen rimmor əpu. Pəh nien mə kitawə fam tukhamhə. Mərig Kughen In tukror nīpraitawə fam tukriwi min.^u ⁵²In tukror aihuaa rəmhen kin naroapigien^v - nipiḡ naiyuk kape Kughen tukrasək infamien. Naiyuk tukrasək, kini narmamə yamə mine kwənhamhə tukhamragh min mhapəh nhamhə-minien, kini Kughen tukror nīpraitawə tukriwi.^w ⁵³Ror məkneikin meinai nar yame tukrəmətit, tukraməkeikei mivən ye nīpran yame to riḡəh nəmətitiən tuk nipiḡ kirik; kini nar yame tukrimhə tukraməkeikei mivən ye nar yame tukramarə kape rerin.^x ⁵⁴Nipiḡ narimnar yame tukrəmətit tukrivən ye nar yame to riḡəh nəmətitiən mine nar yame tukrimhə tukrivən ye nar yame tukramarə kape rerin, kini nəḡkiariən yame kimirai ta tukruə mor nəfrakisien kin yame ramni mə,

“Kughen rimnarowagin ye nəsaninien kape nīmḡeyen mapita,

^s 15:43 Fil 3:20-21 ^t 15:45 Nəḡkiariən Gris ramni, “Adam yame ror kiraru kin,” in e Yesu Kristo. ^u 15:51 1 Tes 4:15-17 ^v 15:52 Nəḡkiariən Gris ramni min mīmə,

“tukror aihaa rəmhen kin yermamə ramapiriapir marha min.” ^w 15:51-52 Mat 24:31 ^x 15:53 2 Kor 5:4

kini norien kape nimhøyen ruirkæk.” (Aes 25:8)

55 “!Ah, nimhøyen! ?Takhawor pæn iran mine mapita əmawə?

!Ah, nimhøyen! ?Takhawor pæn iran mine moriah əmawə?”

(Hos 13:14)

56 Təvhagə has in rəmhen əmə kin nar kirik yame raməkwhopni narmamə. Kini loa ramor mə təvhagə has, kafan nəsaninien rehuə.^y

57!Mərig pəh khani vi vi Kughen meinai In rimmnor mə Yesu Kristo rimmnor swatuk kimi ətawə mə tuksapita ye nimhøyen!

58 Ror məknakin, piak minə mine nowinik minə, sərer tim tim. Takhapəh niseighanien kin nar kirik mə tukrikiu-kiu irəmiə. Nipig mifam, taksor wok kape Yermaru yerkimie minə fam, meinai nakharkun mə wok kape Yesu Yermaru yame nakasor, pəh nien mə nar apnapig əmə.

Mane tuk nasituyen ye nəməhuak minə apa Jerusalem

16 ¹Taktakun jakni mane yame tukrasitu ye niməhuak apa Jerusalem. Taksor əmə nar kirikianə yame yimini-pən tuk niməhuak apa Galesia.^z ²Ye Sande minə fam, kimiə fam kirikianə kirikianə takasəkeiki masərhə karin mane kirik. Yerمامə yame ravəh mane ehuə, tukrərəhu karin ripsaah; kini yame ravəh mane kəskəh, in tukrərəhu karin rikəskəh əmə. Ror məkneikin mə nipig jakurə tuk əmiə, takhapəh min nisarkutien tuk narha-kinien mane. ³Kini taksərip-ərhav narmamə yamə mine tukhapik mane mamhavən, kini nipig jakurə, jakrai nəkwəkwə yame ramni-ərhav əriə kimi niməhuak apa Jerusalem, kini mher-pən kin əriə khapik mane a mhavən apaikin. ⁴Tukmə yakəm mə rhuvə mə yo min jakvən, iriə tuksəri-pə yo.

Nəriwəkien kape nəmehua minə tiksın

⁵Kwasig ikin yakurə mivaag-pre kin əmiə, jakvən Masedonia, meinai jakəkupən mivən mivaag-pən kin niməhuak minə aikin.^a ⁶Tukmə ror jakarə kəskəh kitawə-m kimiə. Tukmə rhawor tuksarə əmə miseriaji-pən nipig kape nokieiyen tukror infamien. Ror məkneikin mə takharkun nasituyen irak tuk nəriwəkien kafak ikin hiə yakamvən ikin.^b ⁷Yakpəh norkeikeiyen mə nipig jakurə məm əmiə, məkneikin jakaməkeiki marə mier min. Mərig yakorkeiki mə jakurə kisarə kəskəh əmə, tukmə Yermaru reighan kin. ⁸Mərig kwasig ikin yakurə, yakmə jakamarə Efesas meriaji-pən nipig kape Pentekos, ⁹meinai Kughen rimmnəhitə ye swatuk ehuə tuk yo mə jakor wok huvə yame ramkuə kin kwənkwan ripsaah, nar apnapig narmamə ripsaah kisarkut mə tuksətapig kin yo tuk norien wok.^c

^y 15:56 Rom 7:13 ^z 16:1 Rom 15:25-26; 2 Kor 8:1-9 ^a 16:5 Wok 19:21

^b 16:6 Rom 15:24 ^c 16:9 Wok 19:8-10; 2 Kor 2:12

¹⁰Tukmə Timoti rurə məm əmiə, havəhsi-pən nisaiyen kimin, meinai in ramor wok kape Yermaru rəmhen kin yo.^d ¹¹Takhapəh nisorien mə kimiə kirik tukrəm-əhu in. Taksasitu iran misher-pə min kin pəh rirerig-pə min tuk yo. Yo yakawhin piatawə minə iriə Timoti mə tukhauə misəm yo.^e

¹²Kini ye nikarin kape piatawə e Apolos, yimnamaiyoh əusik-əusik mə in tukraməkeikei mīkwasiɡ kin piatawə minə mhaurə misəm əmiə. In ripəh norkeikei-pikien mə tukrurə ai taktakun, mərig tukruə ye nipig yame ratuatuk tukun.^f

¹³Takasərig əmiə. Taksərer tim tim ye nhatətəyen kapəmiə. Takhapəh nhəɡinien. Misor nətərigien kapəmiə riskai. ¹⁴Narimnar fam yame kimiə takasor, sor ye norkeikeiyen.

¹⁵Kimiə nakharkun mhamə kwən a Stefanas mine kafan minə iriə kimisəkupən mhani nəfrakisien ye Yesu apa tanə Akaea. Kini iriə kisarkut skai tuk nasituyen ye niməhuak minə. Yakamni skai pre tuk əmiə piak minə mə,^g ¹⁶takhasiai əriə masor nəkwairiə, mine narmamə m-fam yamə mine kasor pik wok ye niməhuak. ¹⁷Rikik rimnəɡien nipig Stefanas mine Fotunatas mine Akaekas kimirhītərhav-pə, meinai nar arnapig kimiə nimnharkək, mərig nipig yimnəm ərisir, rəmhen əmə kin yame yimnəm əmiə. ¹⁸Irisir kimirhīrəhsi-haktə pik kafak nətərigien rəmhen əmə kin yame kimirhor irəmiə. Taksəkeikei mhasiai narmamə yamə minə kasor məkneikin.

Pol rimnor infamien ye kafan nəkwəkwə e Fas Korin

¹⁹Niməhuak minə apa provins e Tarki^h kasokrən huvə irəmiə. Akwila mine Prisila kworkeikei pik mə tukrəni-pre huvə tuk əmiə ye nhəɡ Yermaru iriə nəməhuak yamə mine kasofugin ye nimə kapəriu.ⁱ ²⁰Piatawə minə fam eikin e kamhani rhuvə pre tuk əmiə. Taksokrən huvə irəmiə minə rəmhen mə kimiə kirikianə əmə ye Yesu Kristo.

²¹Yo Pol, yakamrai nəɡkiarieren e kin kwermik.

²²Tukmə yermamə kirik ripəh norkeikeiyen Yesu Yermaru, pəh tukrarə ye narpinien.

!Yesu Yermaru kapətawə! !Yuə-ra!^j

²³Pəh Yesu Yermaru tukrautə-pre kin kafan nihuvəyen kimi əmiə.

²⁴Yakamher-pre kin kafak norkeikeiyen kimi əmiə fam ye Yesu Kristo. Amen.

^d 16:10 1 Kor 4:17 ^e 16:11 1 Tim 4:12 ^f 16:12 1 Kor 3:6 ^g 16:15 1 Kor 1:16

^h 16:19 Nəɡkiarieren Gris ramni nhəɡ kantri e Tarki mə "Esia." ⁱ 16:19 Wok 18:2,18,26

^j 16:22 Gal 1:8-9; Rev 22:20